dost

SANATSIZ KALAN BİR ULUSUN HAYAT DAMARLARINDAN BİRİ KOPMUŞ DEMEKTİR — ATATÜRK

DOST dost dost DOST DOST dost dost dost DOST

sıcak ölü temmuz

Sessizce uzanırdı yere o
ayışığı vurunca inceden
unutulmuşluğun yorgun saatlerinde

yüzer gibiydi uykularda daha çok
Sıcak, yitip giden ölü temmuzda

(ay solardı o zaman gizlice
hiçbir şeye satılan ay!

bizce bir delilikti o çoktaaan
hiç anılmaz, sorulmaz...
ama çıkar gelir bir gün)

Ali PÜSKÜLLÜOĞLU

ÇAĞIMIZIN ŞARTLARI İÇİNDE BİR ŞAİR

Tahir ALANGU

Çağından şikâyetçi olmıyan, çevresince yeteri ölçüde değerlendirilmediğinden yakınmıyan sanatçı ve yazar var mıdır? Sanatçılar ve yazarlar için bu soy tedirgenlik, uyuşmazlık hâli, gerekli yenileşmelerin çıkış noktası olur, yeni eserler ve denemelere doğru, iteleyici bir «gerilim gücü»

(Arkada)

Cehalette dünyada sekizinci geliyoruz.

TON-

YAZISIZ

ORHAN PEKER YURDA DÖNDÜ

Bir yıldır İspanya'da bulunan ressam arkadaşımız Orhan Peker geçen ay Ankara'ya döndü. Peker son çalışmalarını Madrid'te galeri Urbis'te sergilemiş ve ayni galerinin konferans salonunda «Türk sanatında dekoratif ve kaligrafik değerler» konulu bir konuşma yapmış, projeksiyonla çeşitli örnekler göstermiştir. Yurda dönerken Parise'de uğrıyan Orhan Peker'e tanınmış galerilerden biri de sergi teklifinde bulunmuştur. Sergi önümüzdeki aylarda açılacaktır. Peker'in İspanyadan getirdiği çalışmalar arasında PRADO müzesinden yaptığı değerli bir El Greco kopyası da bulunmaktadır.

ne götürür. Ama sanatçının çağı ve çevresiyle uyuşmazlığının öyle bir de recesi vardır ki, onu, gittikçe toplum ilişiklerini koparmağa, her adımında sürekli çatışmalara, sonunda çeresizlik ve yalnızlığın acı ve karanlık çukuruna, yıkılaşlara sürükler. Aslında yazar ve sanatçıların çağı ve toplumu ile mutlak ve dengeli bir anlaşma ve uyuşma içinde bulunması da mümkün değildir. Sanat yolu ile çağını ve çevresini yenilemeye ve etkilemeye yönelen bir sanatçı, yenileşme gücü ve düşünce aşırılığı ölçüsünde, basit tepkilerden büyük çatışmalara kadar, kişiyle toplum arasında bulunması gereken uygunluk dengesini bozar. Şairin içinde yaşadığı çağ ve çevrenin, bu dengeyi bozmada veya sürdürmede, toplumların yapılarına göre, çeşitli davranış ve tutumları vardır. Sanatçının eseriyle toplumu yenileme ve etkilemeye davranmasını dört gözle bekliyen, onu umutlu bir heyecanla destekliyen, daha güçlü ve etkileyici eserlere doğru iteliyen, sanatçı ile aynı yolda ve aynı tempoyla gelişen toplumlar olduğu gibi, onlara bütün yapıları ve şartları ile karşı çıkmaya hazır olan toplumlar da vardır. Bazı özel durumlarda, sanatçıların, bu soy toplumlar karşısında güçlü hükümdarlar, yüce kişiler ve grupların desteklerine sığındıkları da olmuştur.

Güçlü ve soylu olan her sanatçı, toplumu yenilemeye, eserleri ile insanları ve ileri gelişmeleri etkilemeye, öncülük etmeye gelmiştir. Bunların en bahtlıları, büyük bir **«devrim ve yenileşme akımı»** içinde gelmiş olanlarıdır. Geniş kadrolarla büyük yenileşmelere girişen takımlara katılarak, hareketin anlamını eserleri ile anlatan öncü sanatçıların, toplumla karşı karşıya kalmaktan gelen bir rahatlıkları ve mutlulukları vardır. Bu akımların arasında, sanatçılar, hiç olmazsa öncü devrimcilerle yeni bir uygunluk dengesi halinde bulunurlar. Bu uygun şartlar altında hem etkileyici yeni eserlerini verir, hem de kendilerini aşırı ve yıkıcı çatışmaların zararlı sonuçlarından koruyacak güvenliği bulurlar.

Bizde eski çağların, sanatçıları koruyan ve destekliyen, yaşatan böyle bir rolleri olduğu gibi, Tanzimat, Meşrutiyet ve hattâ Cumhuriyet devirlerinde bile sanatçıyı arkalayıcı ve destekleyici geleneğin yaşadığını görüyoruz. Çok gerilere gitmeye lüzum yok, bizde yazar olarak ün salmış ve ayakta kalmış değerlerin çoğunun, eserlere yönelen pek ileri bir anlayışla olmasa bile, devlet desteği ile yaşayabildiklerini görürüz. Sanatçıları çevrelerine toplayan saraylar, konaklar, bey köşkleri, tarikatlar, esnaf loncalarından sonra varlıklı çevrelerin, derneklerin dergi ve gazetelerin, partilerin de bizdeki bu eski ve yaygın geleneği sürdürdüklerini gördük, Sanatçılar, bir töre hâlinde, bizde eserleri ile değil, sırf sanatçı olduklarından dolayı yaşatılmış, önemli postlara getirilmiş, yükseltilmişti.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında ilk eserlerini vermeye başlayan sanatçı nesli, Türkiyenin tarihinde ilk olarak, kendilerini, herhangi bir **«kapu»** nun, devletin, üst ve aydın zümrenin, kurumların desteğinden yoksun olarak buldular, yeni düşünceler ve zevklerin temsilcileri olarak toplumun karşısına tek başlarına çıktılar. Sanat ve edebiyatımızın yeni öncülerinin sırtlarını sağlam bir duvara dayamadan, gerekli destekleri aramadan veya bulamadan, kendi değerlerine güvenerek, herkesi yadırgadacak yeniliklerle arenaya ilk çıkışlarıydı bu. O günlerden bu yana, şiirde, hikâyede, romanda, tiyatroda neler başarıldıysa bu cesaretin, direnmenin, soylu ve çetin dayanmanın bir sonucu olmuştur sanat ve edebiyatımızı baştan başa dili, konuları, kişileri ve soruları ile yenilemede verilen bu büyük savaşın kayıpları, başarıları, aşamaları, çekilen acıları, koca bir neslin hayatları ve mutlulukları pahasına elde ettiklerinin muhasebesini yapan, bilinmeyen şanlı tarihini yazan kimse henüz çıkmadı ortaya.

Başarılı ilk şiirlerini yayınlayışı 30 yıllı, ilk kitabını çıkarışı 18 yılı aşan, bu günlerde Türk Dil Kurumu şiir armaganı alan Behçet Necatigil, işte bu başarılı direnme savaşından gelen değerlerin, sanatımıza yenileşmeyi getiren öncülerin en önemlilerinden biridir. Aydınlar çevresinde gittikçe yayılan ve yerleşen ününü, hiç bir yerden olumlu ve kadirbilir destek görmeden, gündelik hayatın meşakkatleriyle didişerek yaptı. Behçet Necatigil'i, 30 yıllık sanat savaşından, 58 yaşında bugünkü sanat varlığına ve sağlam temellere dayanan şiir anlayışına ulaştıran gücün kaynağı nerededir, diye düşünüyorum. Kendi neslinin bütün sanatçılarından daha çetin olan yaşamasında her adımını, en ufak davranışını sanat ve ahlâk yoluna adamaktaki direnmesinin yalnızlık içinde sertleşen kişiliğindeki sağlamlıktan geldiğini biliyorum. Sanat yoluna ilk adımlarını attığı günleri hatırlıyorum. Yaşamasiyle birlikte sanatını da sürdürüşünde, yaşamanın bütün zorluklarına rağmen sanata ve şiire bağlı kalışındaki inadı ve kendine güven gücünü yitirmedi. Onda diline ve sanatına, çağdaş şairlerin pek azında görülen içten bir bağlanış vardı. Behçet Ne-

(28. Sayfada)

dost

YENİ DİZİ SAYI : 2
CİLT : 15
ARALIK 1964
1 LİRADIR

Sahibi :
Salim ŞENGİL
Yazı İşleri Sorumlusu :
N. ŞENGİL
Ayda bir çıkar.
İdare yeri :
Mitatpaşa Cad. 21/A
Yenişehir — Ankara
Basıldığı yer :
Öğretmen Matbaası — Ankara

Abonesi :
Yıllık 12 TL. Altıaylık 6 TL. Dış ülkeler birmisli.

İlân Şartları :
Arka kapak, 2 renkli 1.500 TL.
Arka kapak, 1 renkli 1.250 TL.
İç sayfalar 1 renkli 1.000 TL.
Sürekli olarak 6 sayı verenlere % 10, 12 sayıda % 20 indirim yapılır.

ÖZDEMİR NUTKU

MÜZİK VE SAHNE DANIŞMA KURULU TOPLANTILARI

Ağustos'un 3 ünde başlayıp 6'sı akşamı biten Müzik ve Sahne Danışma Kurulu toplantılarının yankısı büyük oldu. Yıllarca önce yarım yamalak düzenlenmiş olan «müzik kurultayı» nı bir yana bırakırsak, bu toplantılar — özellikle tiyatro konusunda— bizi yeni gelişmelere götürecek bir umut kapısı olarak görünüyordu. Hele tiyatronun bugün içinde bulunduğumuz kültür kalkınmasının baş oyuncusu olarak kullanılması düşüncesi de bu toplantılara yeni bir hava verebilecekti. Yurt çapında bir kültür kalkınması — ekonomik kalkınma atılımında temeli kurması yönünden — dikkatli bir plânlama gerektiriyordu. Kültür kalkkınmasının plânlaması üzerine (bu satırların yazarı da içinde olmak üzere) iki yıldan beri seri yazılar yazılmaktaydı. Sonunda ilgili Bakanlık da bunun önemini anlamış ve böyle bir kurulu toplamayı önemli bulmuştur.

Ne var ki, Bakanlık sorumlularının plâncılar ile iyi niyetle hazırladıkları üye listesi sonradan belli bazı kimselerin sansürüne uğramış ve hiç bir gerekçeye dayandırılmadan listede adları silinmişti. Özellikle adı duyulmuş genç sanatçıları, incelemecileri yazarları ve dergicileri saf dışı eden bu listeye karşı birden geniş çapta bir ayaklanma olmuştur. Bu haklı çıkışlar yazılarla, bildirilerle anlatılmaya çalışılmış ve Bakanlığın dikkati çekilmişti. Böylece, kurul toplantılarına kültür konusu üzerinde önemle eğilen birçok sanatçı, yazar ve dergici olmadan başlanılmıştı.

Buna karşılık, bir bölüm üyelerin hiçbir sorun üzerinde hazırlanmadan, ama kendi durumları üzerinde kuşkulu bir yolda, ön yargılarla toplantılara katılmış olması da danışma kurulunun ilk gününü tehlikeye sokmuştu. Ama bu hava ertesi gün değişti ve olumlu kararlar alınabildi.

Danışma Kurulu Başkanlığına ilk gün üç bildiri sunuldu. Bunlardan biri yirmi yedi imza ile önemli imzaları taşıyan bir bildiriydi. Bu bildirinin üçüncü maddesi şöyleydi:

«Böyle bir kurultay gerçekten toplanmak isteniyorsa:

a. Bütün kültür kollarını ve sanat dallarını kapsaması,

b. Çeşitli düşünce ve inançta olan yetkili kişilerin demokratik düzene uygun bir şekilde seçilmeleri,

c. Kültür ve sanat kollarının ülkemizin gerçeklerini göz önünde tutarak bu topluma yararlı bir duruma getirilecek şekilde görevlendirildirilmesi ve sorumluluğunun da yüklenilmesi gerekir kanısındayız.»

Türk Müziği üzerine olan ikinci bildiriden sonra, bir broşür biçiminde hazırlanmış üçüncü bildiri bilimsel bir hava taşıyordu. Ankaralı genç sanatçılar ve yazarlar tarafından hazırlanan bu bildiri, önce kuşkulu kişiler tarafından çekingenlikle karşılanmasına rağmen, az zamanda danışma kurulunun havasını değiştirerek üyeleri yönetmeye başladı. Aslında bu bildiri yirmi yedi imzayla gelen kısa bildirinin bilimsel yanını tamamlıyordu. Çünkü birinci bildirinin üçüncü maddesinde öngörülen tutum bu bildirinin çıkış noktasıydı. Bu bildiride istenilenlerin yüzde doksan

linol oyma

Giden var mı yazıklara, bu nasıl gün,
Korku nerde ve hangi?
Kanal kanal damarlarım bir deltaya yöneldi;
Zor geliyor durduk yerde ölümün,
Önün sıra, gece delim.
Yağıların gölgeleri.

Kol gezemez gayri linol oyma yalnızlık,
Koyu bir gül horgörüyor yonulur.
Alıp veremedikleri nedir aydınlıklarla?
Görünümlerine sabah suları ayna
Alaca yağıların,
Eylemlerine yengi ünlemeleri tanık.

asıl kent

Ne var koyun koyuna uyuyorlarsa daha?
Zorbeğenirin biri aydınlıktan olunca
Puslu kaldırımlarda gezinir ve bakınır,
Tutar üstüne üstlük güven verir yalnıza;
Kimdir, derin biri mi, bilge mi, tanrı mıdır?

Bu bulvarlar hep böyle gece yarılarında,
Hep böyle katılmaklı gülmelerle ölünür,
Giyimeden urbalar, togalar, sır olunur;
Aynı dağ, kanasa da hergün yeni bir yara.

Hey radya antenleri, çapraz kurutmalıklar!
Tarih kokan o kenti görün bakalım bir de,
Damlar, arka duvarlar ve ötede beride.

Osman Numan BARANUS

---

ya da doksan beşi sonunda kurul üyelerinin bazan tamamı, bazan da çoğunluğu tarafından kabul edildiğinden ben ençok bu bildirinin özü üzerinde durmayı doğru buluyorum.

Bu bildiri incelemesine şu sözlerle girer «Önce belirtmek gerekir ki, meselelerimiz kişiler çevresinde değil. çözüm getiren düşünceler çevresinde birlik olmamızı zorunlu kılmaktadır. Çünkü bunlar, birbirinden ayrı meseleler değil, genel bir meselenin içiçe geçmiş yönleri ve parçalarıdır; bunlar da kısmî ve geçici teklif ve tedbirlerle çözümlenemez. Bu sebeple ilgililerin belirli bir temel görüş çevresinde birleşmesinin her konuya bütüncü ve gerçekçi bir açıdan bakılmasının ve elbirliğiyle meselelere köklü bir çözüm aranmasının gerekli ve zorunlu olduğuna inanıyoruz.»

Önemli sorunlara aydınlık bir kafa ve gerekli olan ciddilik ile giren bu bildiri, kişilerin çevresinde değil, «düşüncelerin çevresinde» olmayı öngörerek ön yargıyla gelen birtakım üyelere de yol göstermiş oluyordu. Bu bildirinin sloganı: YURT ÇAPINDA KÖKLÜ SANAT KALKINMASI» dır. Toplumsal yapımızdaki büyük dengesizlik, merkezlerle Anadolu halkı arasında bir boşluğun olması, şimdiye kadar bütün yurdumuzu kaplıyan bir sanat ve kültür plânlamasının yapılmamış oluşundan ileri gelir. İşte bu bildiri, çalışmaya bu açıdan girdiği için büyük bir önem taşıyordu. Devlet tarafından paraca desteklenen sanat ve kültür kurumlarının dengeli bir yolda bütün yurt yüzeyinde yaygın olmamaları, halkın yaşayışı ile yurt sorunlarından uzak kalmış olmaları kültürümüzü yozlaştırmaktadır. Böylece, devletçe yapılan önemli yardım da sadece birkaç büyük kentin tekelinde kalmaktadır. Bunun içinde, bildirinin «yurt çapında» bir kalkınmanın önemi üzerinde durması, şimdiye kadar olmayan (ve bunun için de darmadağınık olan) sanat ve kültür hayatımızı belli bir tutum içine sokacak, ülkemize yararlı bir duruma getirecektir. Ne yazık ki, belli bazı kimseler «yurt çapında köklü sanat kalkınması» düşüncesini «parlak bir fikir» diyerek alaya almak cüretini bile göstermişlerdir. Neyse ki, bu tipteki «opportunist» kimseler gittikçe eksilmekte ve kendilerini yok olmaya mahkûm etmektedirler.

Daha önceleri birkaç yazımda tekrar tekrar belirttiğim gibi, ülkemizi yüceltecek ve geliştirecek olan ekonomik kalkınma ancak plânlı bir kültür kalkınmasıyla başarılabilecektir. İşte bildirinin ereği bu yönden Türkiye'nin gerçeklerini dile getiren, doğru ve açık tanımlamalara yer veren gerçekçi bir görüş getiriyordu.

Bu olumlu bildirinin yurt çapında, köklü kalkınmasında önerdiği dört hedef vardı:

1. **Türk müzik ve temsil eserlerinin yaratılması,**
2. **Türk eserlerinin ve evrensel değerdeki eserlerin sürekli temsil ve konserlerle bütün yurt yüzeyinde yayılır ve yaşanılır olması,**
3. **Gereken sayıda ve yeterlikte sanatçılar yetiştirilmesi ve bu yoldan yeni icra organlarının ortaya çıkarılması,**
4. **Sorunların çözümlenebilmesi, ereğin gerçekleşebilmesi ve hedeflere ulaşılabilmesi için konuyla ilgili kurumlar ve yeni bir örgüt kurulması...**

Yazar ve besteci yetişmesi yönünden ilgili kurumların bütçelerine bir de yaratma akçeleri konmasını gerekli bulan bildiri, aynı zamanda 5856 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 42. maddesinde öngörülen meslekî birliklerin, madde uyarınca Adalet ve Millî Eğitim Bakanlıkları tarafından en kısa bir süre içinde kurulmasını öngörüyordu. Gerçekten bugünedek bir türlü uygulanamıyan Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun bir an önce etkin duruma gelmesi, kültür davamızdaki birçok boşlukları dolduracağı gibi, kültür kalkınmasına yardımcı bir araç olarak gücünü her an belli edecektir. En basitinden, bugüne dek — garip bir anlayışla — saygı duyulmayan telif hakkı bir anlam kazanacağı gibi, bu kanunun uygulanmasıyla sanat korsanlıklarının da önü alınacaktır.

Türk eserlerinin ve evrensel değerdeki eserlerin yurt yüzeyine yayılmasına gelince... Her sanat ve kültür kuruluşunun yerleşik görevleri yanısıra gezici gö-

revler alması bildirinin öngördüğü başka bir şart, Bu kuruluşların çevrelerine olan yararları, mümkün olduğu kadar çok sayıda insana yönelmelidir. Bunun için de, devletin desteğiyle halka ve okullara parasız konserler ve temsiller verilmelidir. Sanat ve kültür kurumlarının yerleşik ve gezici görevlerinde yarar sağlıyabilmek için bu konuyla ilgili bir plânlama şubesinin örgütlenmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Böylece, bugün Millî Eğitim Bakanlığının, ama yarın mutlaka bir Kültür Bakanlığının bünyesi içinde Kültür ve Sanat Faaliyetleri Plânlama bölümünün bulunması gerekmektedir.

Bugüne kadar, hemen her konuda olduğu gibi, sanat ve kültür hayatımız da tutumu olmayan, dağınık bir anlayışın kurbanı olmaktadır. Devletin yardımı, yukarıda da belirttiğim gibi, ancak bu ülkenin birkaç büyük kentinin yararına kadar uzanabilmiştir. Örneğin, bugün (Anadolu turnelerine rağmen) Devlet Tiyatrosunun faaliyeti çok küçük miktarda halka yönelebilmektedir. Bugüne kadar elde ettiğimiz sonuç Devlet Tiyatrosunun yalnızca bir tek kenti dolduran bir kurum olmasıdır. Seyirci miktarı yönünden en iyi dönemlerden biri olan 1959 - 1960 dönemine göz gezdirirsek oynanan 15 tiyatro eserini (opera, operet ve baleler dışında) 230058 kişinin seyretmiş olduğunu görürüz. Bu da eser başına 15358 seyirci düşürür. Bu miktar ise — Türkiye'nin 1970 yılındaki nüfusu oranında — aşağı yukarı binde 5 nisbetinde bir yarar sağlandığını açıklar. Devlet eliyle yönetilen bir tiyatronun, böylece, yurt çapında bir yarar sağlaması bir yana, gerektiği miktarda seyirciye yönelemediğini izlemek kolaydır. Devlet Tiyatrosunun Ankara dışına yaptığı birkaç turne bile bu miktarı arttırmıştır. Bu kurumun aynı dönem içinde yaptığı turnede 1 oyuna 163175 seyirci düşmektedir ki, bu da oranı yüzde 6 ya çıkarmaktadır. Ama bu da yeterli değildir.

Plânlama ve belli bir tutumun olmamasından doğan başka bir durum da İstanbul'da sanki yüz yıllardan beri yapılmakta olan ve bir türlü bitmeyen Opera ve Tiyatro binasıdır. Bittiğinde 80 milyonu da yutmuş durumda olacak bu yapı, bugünün Türkiye'sinin ekonomik durumu yanında bir gösteriş ve büyük bir lüksten başka bir şey değildir. Söz gelişi, 80 milyon ile bir tek yerde bir yapı yapmaktansa, yurdumuzun dört bir yanında küçük çapta, kültür merkezleri görevinde olabilecek, belki 80 tiyatro binası yapılabilirdi...

İşte bütün bu plânsızlıkların önlenmesi ve yurdumuz için ençok yarar sağlıyacak tutumu bulmak için bir kültür ve sanat plânlama örgütüne ivedilikle ihtiyaç vardır.

Yurt çapında yayılmayı gerçekleştirebilmek için önce Bölge Tiyatrolarını değil, bölgelerin yetiştirici kurumlarını ve okullarını kurmak gerekir. Uzun vadeli bir plâna dayanan bu tutum ise bölge tiyatrolarını gerçekleştirecek tek yoldur. Çünkü devletin ereği, bölgelerde sadece perdesini açıp kapayan tiyatrolar kurmak değil, o bölgelerin halkına tiyatro ile birlikte kültür kalkınmasını yürütecek kültür merkezleri açmak olmalıdır. Oysa bugünkü durumda, eldeki yarım, eksik yetiştirici kurumlarla bölge tiyatrolarını kurmak imkânsızdır. Bunun için, Ankara'da bulunan ve nisbeten daha iyi durumda olan Devlet Konservatuarı genişletilerek bölgelere yetiştirici sağlıyacak bir «ana konservatuar» durumuna getirilmelidir. Bunun için de, Ankara Devlet Konservatuarının daha kullanışlı bir yapıya kavuşturulması ve örgütünün yeniden düzenlenmesi gerekir. Bu arada Ankara Üniversitesi Tiyatro Kürsüsü de, Anadolunun çeşitli bölgelerine öğretmen, eğitmen, yönetici ve dramaturg sağlıyan yetiştirici bir kurum olarak düşünülmeli ve buna göre plânlama içine alınmalıdır.

Yine biz bildiriye dönelim... Kültür kalkınmamızda ve geleneğimizi sürdürüp sağlamlaştırmakta kurulması gereken önemli kurumlar arasında bildiri şu adları veriyor: Türk Sanatları Araştırma ve Yayma Kurumu, Türkiye Nota Basımevi ve Türkiye Çalgı Yapımevi. Müzik ve temsil faaliyetlerini bilimsel bir ilerlemeye sokabilmek için bir araştırma merkezi olacak olan Türk Sanatları Araştırma ve Yayma Kurumu önemli bir kuruluş olarak önümüze çıkıyor.

(29. Sayfada)

yaşamının serseriliği

Oynar çocuk gözleri güneşli bir salıncak
O biten salıncak, o hiç başlamıyan
Yere dökülüp kırılmış bir gökyüzü
Herşey değişir sonra işte bir ikindi
İşte bir akşam, bir sokak, bir kedi
Güneşin dağıldığı hiç kimsenin olmayan
O sarışın kıyıda hiç kimsenin olmayan
Değişir kentler, odalar, değişir sevi

İşte ardımda yaşamanın serseriliği
İşte günaydınlar, nasılsınız? boş bir hoşçakal
Uzanan raylar uzanan raylar uzanan raylar
Derken karnımı doyurup yürüdüm bir gündüzü
Bana elinizi verin öyle dar ki odalar
Yollar öyle uzun ki, öyle kısa ki, yollar yok
Bu parkı seversiniz, gülmeyi seversiniz
Bitmeyen ayak sesleri herkesin herkese gittiği
Ve kimsenin kimseye olmadığı sokaklar
Elinizi istemiyorum sizin eliniz yok
Sizin gözleriniz yok ben cansıkıntısıyım

Değişir herşey trenler, yaz günleri
Tepeler ovalar kadınlar, değişir sevi
Siz benim neyimsiniz, neyin nesiyim ben
Düşünüyorum.. o halde iş değil benimkisi
Sonra bir parça Faust oluyorum
Şeytana uyuyorum oyunların en güzeli
Yeniden yollar, kentler, odalar
Bir aşk mektubu, şişe kırığı, bir dilim ekme
Ve durmadan günlerin çemberinde yürümek

Kemal BURKAY

BiR SORUYU DUYMAK

ahmet oktay

Ölüyü ve yası geçti.
upuzun ağlayıcılar sırasıyla sırasıyla
hafızlarla mühürlü günü,
billûr çocuk korolarını kaçıran
gecesel bir kadının yüzünü
geçti ve artık ödeşildi.
Yargılayamaz ve soramaz kan
niye çektirilmiş bir yaşgünü resmi
resimde olmayan akrabalar
ve çevrelenmiş yıkayıcılar
Ağıt göğünü madenle damgalayan
içi : çok trenli bir gar.
Ve ağlayıcılar sırasıyla töreni
herhangi bir şey, örneğin
bir sayım sorusu gibi
cevapsız bırakmak,
birikmiş korkunun sözdizimini de
ıslak maviliği de tırpanlar.

Ölü ve anısı, Bütün anılar :
uykulu köşk, sedef işleme saat
yayılırdı buğusu adaçayının,
kırılan uçurtması ve kırılan ok
küsülmüş bayram sabahının
ve dönerek güzün bitirildiği bahçede
o çılgın bileyi taşının
çıkrığa vuran öğlenin.

Öğle. Çıkrık. Bileyi taşı
birden şarkıyı bölen bir anıltı:

«herkes öğle uykusundaydı
yumulu gözkapaklarımın altı
uzak, tılsımlı bir ses
barudî bir orman
ve yakalamıştı babam»

Ey hem yargıç, hem savcı olanın anıtı
ki her yabancı korkunçtur biraz
yani üzgüyle bakılan bir yabancı.
Ama geçilince artık
törenle sesi kısılan kargışın
fışkıran, donan bir yanardağın
ne denebilir adına?

Anılar ablukada.
Süresiz bir sürgünü durmadan
cevapsız bir soruyla da olsa.
Artık bedeni mumyalar lâterna
ve biten bir cümle, bir kadeh
hüznüne yaslanmış bir ihtiyar
karışır gecenin örgütlenmiş korkusuna,
yoksul, üzüntülü, işten çıkarılmış
söz loncasının afyonuna.
Ve yükseldikçe titreşimi bir ud telinin
kocamış bir operetçinin
yükseldikçe
soluyan ve avlanan atardamar
yeniden kargışlar töreni
kendini haklı kılar.

Ve bazan bir ağırceza duruşmasına
savcı apaçık bir idam der.
sanık sallanır. Rengi safrana döner
dışındadır birden uğultulu duvarların.
Tenha bir ramazan meyhanesi görür
topal bir ihtiyarı kaldırımı tıkayan.
İdamın öz gerçeği değil, düşünmez
idam sözcüğüdür onu donduran,
iki jandarma erini, mübaşiri
saatlerin geçtiğini unutturan.
İşte böylesine bir duyguyla
sabaha karşı bir yıldırım telgrafı
parkede çıplak ayaklarınız,
belki de gizli bir suçun utancı
yani kin ve korkuyla.

Alan işte o'dur ablukaya,
o'dur kanı bileyen yüz.
Çünki her yerdedir, evlerde
girip çıkılan kahvelerde
ölülerle dargınlık.

Ey öldü. Ey artık
kurtuldun ve bağışlandı sana
bu yenen gövden.
Gergin İkon resimlerine
bütün dünyasal işkencelere
penislere dönen
bu büyük dönen.

Döndüm
dinleyerek herkesin bakışında
acımın binlerce yankısını
ve sorarak
bana da vadolunmuş toprağımı;
ne yaptıklarını gece karakollarında
yüzümün en çocuk parçasını.
Soğuk otel odalarının
öksüz bir yalnızlığın
körlenmiş kasaturasını
ve eski türkçe rubailer yazan

kaçakçılık öyküleri anlatan.
emekli gümrük memuru oğlancıları.
Tüccarlar, parabasıcılar
«emraz-ı zühreviye» koridorları
ve kanun koyucular,
hiç kimse cevaplamadı.

Evlerde sofralar toplandı
ekmek kırıntıları. Bir dua
bir okul karnesi. Çünki karar saati
verilen karar ve onaylanan :
kimse ıskambil oynamıyacak
ve armonika çalınmıyacak
çünki ölünün ardındayız halâ,
ki budur işte hüzün
o Tanrısal olan ya da Tanrıça.
Kimse gülmiyecek ve kimse geçemez
gece tutuldu babalar tarafından,
telâş bir yanımızdır ki, bir bardak kırar
anne. Ey durgun yaz bulutu
sorulmayan ama kendini kuran bir soru :
şimdi ne olacak? Şimdi ne olacak?
Söndürülen bir sigaranın ardından
nerdendi bu suvari kırbacı
ve birazdan kim suçlanacak?

Durmadan soruluyor bu soru
durmadan sorulacak.
İyi anımsayın ey tanıklar
birlikte içtiğimiz şarabı
bu bardağı garsonun kırdığını
adımızı - soyadımızı.
Çünki her tanık suçlu olacak
belki de sabaha varmadan,
bu dosyaları kimin tuttuğunu
maddelenmiş ayrıntıları anlamadan.

Suçlu. Suçlular. Suçlanmak
ya kapıyı açarken, kapıyı
açılır. Ardından intiharlar
aşkı şaşırtan bir güz şiiri
artık unutulmuş bir andaç
sözcükler ve arama emirleri çıkar.
Ya da kendini karanlığa katan bir aldanmışı
ki gözleriyle korkunç bir kuğudur,
ve bir resmi yarım bıraktırarak
her dünyasal olan suçlanacak.

Suçlandım ve katıldım törene
kesinleşmiş yargıya aldırmayarak.
Düşümde bana ilk kez sürtünen
boyna o ıslak geyik burnunu
cezalandırılmış çocukluğumu
ve kırbacı, bıyıkları
askerlik yıllarının kürtçe şarkılarıya
büyük cezacıyı

ve bedenimin yaralarını andım.
İşyapmaz cambazhaneler
ve çadır tiyatrolarının
sen güzel yüzlü çığırtkanı,
kendini dünyaya sunan
ve iğrenen dünyadan :
andım uzayan tören boyunca
boyna andım. Yargı korkutmadı
ve yorgun yüreğim bağışlandı bana.

Ey rumları çoğaltan lâterna
ey duruşmayı karıştıran.
Şimdi bir kadının karaduygusu
geceyi yenen çılgınlık
bir suya sarkan balkondan.
Komşular görür. Ve bir çocuk güncesinin
açılan ilk sayfasında
kocaman yazılarla
«kırmızı saçlı gelin
yağmur yeni dinmişti
bir mor salkım kümesinin
çevrelediği balkonda»
Dururken kanın acıyla sunduğu
ikide bir küsülen komşularla
hangi yürek bağışlanabilir
yani kim bağışlıyabilir onu?
yükseltilen sorularla.

Sorular. Bitmeyen sorularımız.

Bağışlandı. Onlar baktı. Ağlamadım.

Sanki niye ağlamıyalım?

Üçüncü yılında kaçtı karım
sararak kızlık resimlerini, metuplarımı;
udumun tellerini koparak
kristal rakı kadehimi kırarak.
Kaçması değil düşmanlığı dokundu bana,
bahriyeye girmek istedim
kendimi içkiye verdim;
bahriye, açık deniz, sürgün kara.
Kim üzülebilir? Niye ağlamıyalım
çocuksuz kalmış bir operetçinin
masalara kapanan yaşamına?
Halâ upuzun dehşeti
o kızgın ağustos öğlesinin
teli kaç kez değişmiş udumda.
Sövüyorum otobüs camını hohlayınca
uçuşan ilk karı görmüş
yüzlerce operet şarkısına.
Şarkılar ve eski vodvilciler
ki rahmetli büyük Hazım'ın,
unutuldu. Niye ağlamıyalım?
izinli bahriye erlerine
kırmızı kurdelelere ve geceye;
ki vurduracaktır birgün cellâtlarına
gece
bu büyük puşt.

Sen ölü. Sen orda dur
kargışlı karanlıkta
ağulu suda.
Toprağa dönme
rahime dönme,
ki sen, bir cinayet tasarısında
sen ölük.

Ve bir karakol kapısının dışında
herşey birden olur. Bir su

kimse izleyemez nereye, ama götürür
korkulu bir yüzü. Ey yüz
ey işkencelerin ortasındaki tansık
ve tutanakların.
Ey hayır diyen. Ve ey yalnızlık
dilinde bütün yalvaçların.

Bir imge yaratılabilir her sesten
bir çağırış. O kadar bir yankı :
Bay Polis. Bay Soru. Bay Hüzün
şimdi bu tutuklu yüzler ne olacak
ıvır-zıvır. Bu bozuk paralar?
Yazalım :
prezervatif, bir dudak boyası.
Ey anlatısız yazıcılar
dinleyicileri çoğalan bir sürgünün
soruşturulan ev adresi saklanamaz;
ya kısır bir kadın
ya zorlanan bir tırnak
onu mutlaka adlandıracak.

Adlandırma. Bir alan daralıyor
çıplak bir gövde. Çıplak kan. Çıplak
bir imgelem :
ey hor görülen karakollarda
ormansız bırakılan, Yani penis,
uygunsuz ve yorgun bütün aşkların
ki herkes yanılabilirdi.
Adlandırma. Bazan katili sen
göğe ve suya bakmanın.

Ama neden o cevapsız soruyu
freskleri ansıtan bir kadın
o soruyu,
isteksiz bir doğumun korkusuyla :
şimdi ne olacak? Şimdi ne olacak?
Oysa herşey yargılanmıştır odada
ve inmiştir geçerek camı
daha kalın bir çığlığı,
gece
bu büyük puşt,

otelleri, ermeni pansiyonları
veresiye konyakları ve kutsal
çünki yazılmışlardır acıyla
okunmayan betikleri derleyen
bozgunumu sürdüren saplantı.

Sanki kızışmış bir kedi bağırırdı
yayılan bir yangına
pancurlar açılırdı.
Pancurlar, uykulu köşk, kürtçe şarkılar
ve bir suvari kırbacı.
Unutmak istiyordum oysa
balkondan düşen babamı
ve artık Başkaldırmayanı.
Dergileri ve fotografları yırttım
kadın çoraplarına, elişine merak sardım
eski paralardan yapılan boncuklara.
Bendim : korku halinde bir tetik
ki okşatırdım komşu çocuklarına
ve düşerdi sonra babam ve suvari kırbacı
tahta balkondan. Görüyordum bakınca
bendim kargışı bir cesetle yansılayan,
bendim iten gizemsi bir utku çınlayışıyla
bir yabancıyı üzgüyle anımsanan
ki, her yabancı korkunçtur biraz
çünki bakar. Ve bakmaktır

bizi asıl koğuşturan
ıslanmış bir sinema kuyruğunda
ucuz bir şarapçı dükkânında
işsizi çoğaltılmış bir parkta
birini mutlaka mimledi bakmak.

Onmaz sayrılık. Vazgeçmez uğru
ilk ay'ın, yoksul hizmetçilerin
ve penislerin kargaşasından
ve bütün ulusal bayramlarda
ve özel soruşturmalarda
ağuyu ve hançeri elden bırakmayan
park.

Şimdi ne olacak? Şimdi ne olacak?

bu çoğul soruyu anımsayın,

törenlerin bittiğini,
bir başka gövdeyle irkilen gövdemizi
savaş alanlarına, yataklara
betiklere sığışan bu bitimliliği;
ve bir gün — tam uzanıyordunuz tokmağa
bir yüzü okşuyordunuz
o aldanıp durmanın yontusunu
«hiç görmedim, tanımıyorum
bu kimin eli? Kimin bu?»
yani dehşet dediğinizi
atan nabzınız gibi duyarak;

bu tekil soruyu anımsayın

Acısıyla o müthiş kargaşanın
manastıra girmeyi tasarladım
manastıra, manastıra
ki Hamlet'ten karışan bir mısra.
Ama yapamadım, hem dayanamazdım
o oruçlara, hücre dualarına,
yüzüme yargımı mıhlayarak
dünyaya döndüm. Bu dünyaya.
Ve şimdi kargışım mühürlü günü
çeviriyor bir sözcük tipisine
bir cinayete örneğin
uyandırdığım bir penise.

Uyandır. Ama lâternacı nerde?
bilmez mi bir yerlerde durmayı hiç
lâternacılar ve kadınlar?
Kadınlar mı? Sararak mektuplarımı,
duvarda küflenmiş bir saat kadranı
kırık ayaklı bir hasır koltuk.
Uyandır. On yıldır yalnızlığı
bir kadeh. Kapanacak birazdan
Hamidiye'yi ve denizi unuttuk
rahmetli Hazım'ı büyük operetçi
ve Otello Kâmil'i
ve çocuk bahçelerini

unuttuk. Çünki telâştan
ve sokaklardan.
Bir Emirgân otobüsü kaçıyor
farkedilmemiş kozhelvacılarıyla
kırmızı bir eylül kaçıyor. Eylül
sen ki bir kristal kahkahayı
ve bir mısrayı — Ey Halûk
o müthiş tarrakayı
getiren.
Eylül ki — bir kadeh daha
yapraksız bir göğü çizerek
bir cinayetin kendisine benzeyen.

Uyandır. Artık dönülemez eylül'e
ve sana ey Franz Lehar,
yolları tıkayan menekşelere
ve bir dükkâna. Küçümen çiçekçi
sarkık gözkapaklarıyla, Tezgâhın ardında
kaynayan semaver, eski fonograf
sakallarıyla 917 devrimcileri
ki sürgünü betimlerdi
korkudan apansız ölüme geçer gibi.
ve bir ipin ucunda sallanan
kırlangıca benzer bir kuş?
Uç artık ey kuş. Eylül bitti.
uç göklere, uç yapma uydulara
düş ve parçalan. Ama durma.
Ve uyandır sen. Ne yapılsa boş
edimdir asıl belirleyen bizi

Ölüyü ve yası geçti
ve artık ödeşildi.

Edimdir tanımlayan bizi
gövdenin onmaz deliliğini
ve yüreğin erkekliğini.
Onu öldürebilirdim ya da kendimi,
insan bir karar verir, sokağa çıkar
bir taksi geçer yanından. Son rakkamı kaç
bir mi? yedi mi? Ayrıntılar deme
birden etkiler kararı ayrıntılar;
koşuşan çocuklar

okuldan çıkıyor örneğin. İşte bu,
bir fotografçı köşeyi döner dönmez
çerçeveli bir nikâh resmi;
boşalan tunel kalabalığı, bir uğultu
gelen ve dönen tramvaylar
ya da banyo musluğunun şırıltısıyla
insan durumu apaçık kavrar
artık durmadan büyütür bir soruyu.

Yani, şimdi ne olacak? Şimdi ne olacak?
Ben de sordum kaç kereler.
Babamı öldürüp uyandığımda hele
ve karakola ilk düştüğümde,
sanki bir korkuluğa saldıran
binlerce aç kargaydı
şimdi ne olacak
şimdi ne olacak
şimdi ne olacak?

Evet. Ya biz soracağız
ya bize sorulacak.
İşte bir tören bitti
bir eylül bitti.
Yani koğuştursa da gözleriyle
yine de bizi tanımlayan kalabalık
ve o tozlanmış gökle
aramızda bağıntı kuran son kuş
bitti.
İşte uzayıp gidiyor içimizde
ıpısız bir çölün garipliği.

Ses. Ses. Yalnızca ses var
yükseltilen ses ve yadsıyan
ve usa gelmez betimlemelerle
gövdelere ve ölüme saldıran.
Çünki çöldeydim ben. Yüzbin çölde
suçlu, sürgün ve nedense öldürülmeyen
ama hergün sorguya çekilen
ve acıları denetlenen.
Çığlığım kan rengi verirdi göğe
ve nerdeydi, toprağım nerdeydi?
Ve ne çok şey ansırdım. Ne çok şey, ne çok şey
alınan bir andaç, leylâksı bir öpüş
bir trafik arabası, bir kol saati
sevecen bir kadın. Öyle işte
içimde binlerce ölünün izlenimi.

Demek lâternacı gitti. Kadınlar
on yıl önce. Ve uyandır sen
Tanrım Herşey nasıl soluyor birden?
bir kimlik cüzdanı
ya da bir koltuğun o sevilmiş rengi.
Elbette, Bir kimlik cüzdanı ya
hatâ kimliğin ta kendi
soluyordur. Çünki solar
tutanaklar, bordrolar
ve askerlik belgeleri,
Tanrım. Nasıl susturacağız içimizde
ağlayan çocuk seslerini?
Ya da on yıl önce, Ya da dün, Ya da
uyandır sen, eylül yok nasıl olsa
eylül bitti, eylül biti, eylül bitti.

Yargı korkutmadı tören boyunca
yorgun yüreğim bağışlandı bana.

Ne dedin? Duymadım. Dalgınım çok
yalnız bırakma bu gece beni.

Korkuyoruz geceye tek girmekten
korkuyoruz gecenin korkusundan
korkuyoruz gecenin korkusundaki
o müthiş can acısından

Süreriz bir sürgünü durmadan
cevapsız bir soruyla da olsa.

Bize gidelim mi?
burası birazdan kapanacak?

İşte yeniden başlıyoruz :

şimdi ne olacak? Şimdi ne olacak?

SÂTI ERİŞENLER

Hüseyin Rahmi'yi Okurken V

HÜSEYİN RAHMİDE AŞK III

1 — AŞKIN ETMENLERİ :

«İcab-ı tabiatle» tensel ya da tinsel «tatminsizlikten» ya da «bıkkınlıktan» ötürü sevmeye hazır bir duruma gelen gönüllerde bir olay, bir ruhsal durum kaçınılmaz aşkı tutuşturuverir :

Karşı tarafın gençliği ve güzelliği (Mürebbiye, 9.S; Metres, 166.S; Tesadüf, 117. S; Nimet-Şinas, 85,S; Sevda Peşinde, 116,S; Toraman, 39.S; Son Arzu, 30-31.S; Cehennemlik 138.S; Tebessüm-ü Elem, 135.S; Tutuşmuş Gönüller, 87.S; Billur Kalp, 385-407.S; Evlere Şenlik Kaynanam Nasıl Kudurdu, 10.S; Muhabbet Tılısımı, 32-33.S; Kokotlar Mektebi, 23-221.S);

Karşı tarafın inceliği, zarifliği, sanatçılığı ve giyim kuşamı (Tutuşmuş Gönüller, 320-325.S; Tebessüm-ü Elem, 215.S);

Aşağılık duygusunun tepkisi (Metres, 48,63,49,164,176,193.S;)

Öc almak isteği (Metres, 199.S; Şıpsevdi, 447.S; Tebessüm-ü Elem, 367.S; Cehennemlik, 128. S; Muhabbet Tılısımı, 227-231.S; Kokotlar Mektebi, 267.S; Utanmaz Adam, 207.S);

Karsı tarafın kaçması (Bir Muadele-i Sevda, 54.S; Muhabbet Tılısımı, 292.S);

Birbirinin yakınında bulunmak (İffet, 121.S; Nimet Şinas, 99-102.S; Cehennemlik, 177.S);

Görenek, eğlence ve avunma isteği (Şıpsevdi, 262.S; Son Arzu; 70,71,98.S; Tutuşmuş Gönüller, 53-63.S; Cehennemlik, 147.S; Muhabbet Tılısımı, 162.S);

Rastlantı (Tesadüf, 116-133.S; Sevda Peşinde, 117-129.S; Toraman, 104.S);

Çok düşünme, etkilenme Cehennemlik, 271.S; Metres, 54,163.S; Tebessüm-ü Elem, 237.S; Kokotlar Mektebi 508.S);

Alkol (Nimetşinas, 124.S; Cehennemlik, 133, 149, 172, S);

Açık saçık görünüş (Cehennemlik, Doğanın güzelliği (Cehennemlik, 287, S; Billur Kalb, 407,S);

2 — İLK KARŞILAŞMA :

Yerleri :

a) **Açık Hava** (Kır, deniz, çamlık) (Metres, 166.S; Cehennemlik, 235.S; Tebessüm-ü Elem, 199. S);

b) **«Seyranlar** (Şıpsevdi, 262.S; Tebessüm-ü Elem, 214.S; Son Arzu, 21.S);

c) **Sokaklar** (Sevda Peşinde, 123,116.S; Metres, 202.S; Muhabbet Tılısımı, 146.S; Kokotlar Mektebi, 283.S; Tutuşmuş Gönüller, 55.S.)

d) **Gizli evler** (Tesadüf, 115.S; Tebessüm-ü Elem, 235.S; Toraman, 103.S; Kokotlar Mektebi, 94.S)

e) **Bildik evleri** (Toraman, 40.S; Tutuşmuş Gönüller, 325.S; Billûr Kalb, 385.S)

f) **Aile çevresi** (İffet, 177,182.S; Mürebbiye, 7,41.S; Bir Muadele-i Sevda, 22.S; Nimetşinas, 83.S; Toraman, 103.S; Cehennemlik, 149,133,552.S; Muhabbet Tılısımı, 40,92.S; Hazan Bülbülü, 177.S; Utanmaz Adam, 286.S; Billûr Kalb, 385.S.)

g) **Telefon** (Tutuşmuş Gönüller, 29.S)

a) **Rastlaşmalar** (Metres, 202,S; Şıpsevdi, 262,S; Sevda Peşinde, 116,S; Son Arzu, 21,S; Cehennemlik 235,S; Tebessüm-ü Elem, 199, 215, 217, S; Muhabbet Tılısımı, 146, S; Kokotlar Mektebi 283,S;

Şekilleri :

b) **Bakışmalar, gülüşmeler işaretleşmeler,** (Şıpsevdi. 165.262.S; Sevda Peşinde, 116 117.S; Son Arzu, 21-33.S; Cehennemlik, 235.236,134, 545.S; Muhabbet Tılısımı, 147. S; Kokotlar Mektebi, 285.S).

c) **Nezaketle davranış** (Tebessüm-ü Elem, 217.S)

d) **Şövalyece bir davranış** (Billûr Kalb, 379-383.S.)

3 — İLÂN-I AŞK :

a) **Söz atma** (Bir Muadele-i Sevda, 56-63.S; Şıpsevdi, 263.S; Son Arzu, 22,63.S; Muhabbet Tılısımı, 56-63.S; Tebessüm-ü Elem, 212.S)

b) **Kolonya sıkmak, çiçek atmak, pislik atmak** (Son Arzu, 54,63.S)

c) **Sarkıntılık ve saldırmalar (Tecavüzler** (Son Arzu, 19,20,54,57,63.S; Bir Muadele-i Sevda, 56-63.S; Şıpsevdi, 440.S; Nimetşinas, 124.S; Ben Deli miyim? 115.S)

d) **Ağlamak, sevgilinin ayaklarına kapanmak** (Mürebbiye, 80.S; Cehennemlik, 295. S; 558.S)

e) **Aşk mektupları** (Zarf, kağıt, çiçek şeklindedir ya da çiçeklidir: «Leylâki, keten bezine benziyen, irice, dolgun bir zarf» (Tebessüm-ü Elem, 317.S;) «Şeklen murabbaa yakın», (Bir muadele-i Sevda, 120.S); «Kabartma zambaklı kâğıt» (Son Arzu, 66.S) «Leylâk salkımına benzer» (Metres, 156.S); «Zambakla kamelyadan müteşekkil bir çiçek demetine benziyen bir zarf» (Metres, 173.S); «Zarfın örneği çiçekli bir kâğıt» (Metres, 174.S); «Gayet ciddi bir İngiliz tahrirliği» (Cehennemlik, 236.S)

Kokusu, esans kokar: «Beyaz leylâk hülâsası» (Bir Muadele-i Sevda, 120.S); «Tıpkı zambak gibi» (Metres, 206.S)

Mürekkebi, kırmızıdır: «Alev rengi sırh mürekkebiyle» (Tebessüm-ü Elem, 317.S); «kırmızı mürekkep ve ince yazıyla» (Son Arzu,66.S); «gayet ince bir kalem ve kırmızı mürekkeple» (Metres, 156. S); «ince kurşun kalemiyle» (Sevda Peşinde, 133.S)

Yazısı, yazanın tinsel durumunu yansıtır bir şekilde çokluk «perişan» dır: «cümleler besbelli yazanın zihni gibi pek dağınık ve derbeder idi. Harfler bazen pek küçük, bazen pek büyük çizilmiş, kâf keşideleri amutlarından uzaklara atılmış, noktaların çoğu yerinde değil kelimelerin ikisi üçü bazen bir birine sıkışmış, bazen mesafelere ayrılmış, satırlar gâh yukarı, gâh aşağıya çarpılmış, sanki muharrir dimağından harik-i şeditiyle saçılan efkârı eşkâl savleti ile kâğıtlara resmetmiş» (Tebessüm-ü Elem, 317. S);

Hitaplar, Başlangıçta ateşli, süslü, git gide heyecanlı, sitemkâr ve daha sonra içtendir. Yazanın eğitim, eğilim ve düşüncesine uygundur: «Muallâ bir huzur-u ismete, ölmüş bir kalbin niyaz-ı ihyası, Hanımefendi» (Tebessüm-ü Elem, 317.S); «Vefasız» (Bir Muadele-i Sevda, 131.S); «Of Fatin of...» (a.e.121.S); «Hain Fâtin» (a.e.125.S); «Fatin» (a.e156. S); «Fatinciğim» (a.e.178.S); «Mechul Sevgilim» (Son. Arzu, 35.S); «İffet penahım» (a.e.66.S); «Ah benim Sarı papatyam» (a.e.74.S); «Ah gülüm... sümbülüm... şebboyum, sardunyam, mis gibi gece sefam, en latif çiçeklerden daha güzel sevgili» (a.e.81.S); «Hanımefendi» (Sevda Peşinde, 133.S); «Ruhum İffet» (İffet, 231. S); «Beyim» (Utanmaz Adam, 50.S);

Üslup, Mektuplar çokluk uslup bakımından bir birine benzerler. Stanpa düzeninde basma kalıp cümlelerden kurulmuştur. Yalnız isimler değiştirilir. «...cümleler beylik... ateşler boyalı, samimiyetler mürettep... teessürler yaldızlı, her şey biraz suni. Bu name Ayşe Hanıma yazılsa da uyar, Hesna Hanıma da. «(Son Arzu, 68.S);» Halbuki muhabbetnamenin müsveddesi gayet uğurlu. Onun kendisinden istinsah ettiğimi arkadaşıma fart-ı muvaffakiyet-i aşıkane temin etmiş, tesrii mücerrep bir Lokman reçetesi gibidir. Bundan evvel iki kadına karşı kullanmış, pek seri hüsn-ü tesirini görmüştür. Hattâ bunu benden kopye eden yedi kişi de bilâ müşkilât zevkiyab-ı visal olmuşlardır. (Cehennemlik, 237.S)

Özelliği olan mektuplar ise yazanın yaratılışını, içinde bulunduğu tinsel durumu yansıtır. «Determinist filozof Kenanın mektubu «adetâ, serapa bedbinane, meyüsane, müessir, müheyyiç bir felsefenindir» (Bir tebessüm-ü Elem 218.S)

İmza «Bedbaht dildaneniz Bedia» (Bir Muadeleyi Sevda, 124.S); «Naki Beyin zevcisi Bedia» (a.e. 138.S); «Bedian» (a.e.158.S); «Müebbet memlukünüz Rıdvan Sabih» (Son Arzu 68.S); «Şurideniz» (a.e.84. S); «Sensizlikten ölen Nuri Yezdan» (a.e.126) «şüpheler içinde yanan Nuri yezdan» (a.e.136S); «Hasir-i sevdan Nuri-yezdan» (a.e.179.S); «Ruhan da-ima senin Sabih» (a.e.180.S); «Azat kabul etmez bir kulunuz» (Metres, 163.S); «Esir-i aşkınız» (a.e.165.S); «Bende-i kadiminiz» (Sevda Peşinde, 134.S); «Azad kabul etmez köleniz» (Şıpsevdi, 157.S); Metres 165,S) «Elmalum» (Şıpevdi, 168.S); «Muhabbedzeden» (İffet, 232.S); «Esir-i aşkınız» (Metres, 165.S); «Daima sizin olmak için çırpınan Fabıla» (Utanmaz Adam, 52.S);

Nameciler: Hüseyin Rahmi Gürpınar, namecileri Metreste uzun uzadıya tasvir eder. Anlaşılan İstanbulda o zamanlar belli başlı iki yerde nameciler bulunurmuş: I — Yeni Cami karşısında sokakta sıra ile oturanlar. (Metres, 181.S); Bayazıtta barakalarda oturanlar (a.e. 182. 20.S). Bunlar her yaşta olurlar (a. e. 182 bu barakalarda ufak, bazen boyalı ,pencereleri çiçekli dükkâncıklardır. (a.e. 208,211,216.S)

«Name» alıp «Name» verme yolları, araçları:

a) «Seyran» yerlerinde arabaya atmak (Son Arzu, 55,56.S); Bir Muadele-i Sevda, 82-84.S)

b) Elden ele gizlice vermek (Sevda Peşinde, 130. S; Cehennemlik, 236.S)

c) Aracılar. Aracılar bir çıkar sağlamak için, hanımlarının âşık olmasını isterler (Metres, 164. S); hanımlarını önce seven beylere acındırmaya çalışırlar (Tebessüm-ü Elem 147,315,316; Metres, 154-158.S); aracılıktan her zaman çıkarları vardır:

Hizmetçi kadınlar ,bohçacı kadınlar, halayıklar, kenar mahalle kadınları, kızları v.b. (hepsi kadın) (Mutallaka. 60; Bir Muadele-i Sevda, 118; Metres, 165-173; Şıpsevdi, 147-148; Son Arzu, 110; Tebessüm-ü Elem, 316, Tutuşmuş Gönüller 406; Hazan Bülbülü 2. perde; Nimet Şinas, 246;

Bir Postacı: Kedi (Muhabbet Tılısımı, 102-106)

Posta ile (Tutuşmuş Gönüller, 12-16.S)

- İlk Duygular:

a) Utanma (Şık. 95.S)

b) «Tıflane masumiyet» (İffet, 92; Cehennemlik, 177,565.S)

c) Kanı kaynama (Mürebbiye, 75.S)

d) Sevinç karışık bir hiddet, sonra «sevda rikkatı» (Metres, 164.S)

(25. Sayfada)

duraksız

Kornalar çaldı gülüşlerin bir yerinde durdu gece
Kışlaya dönen bir süvari teğmeni gibi
Öptük bir ucundan usulca
Öpmeği denedik belki kavram olarak
Sonbahar yaprakları arasında.

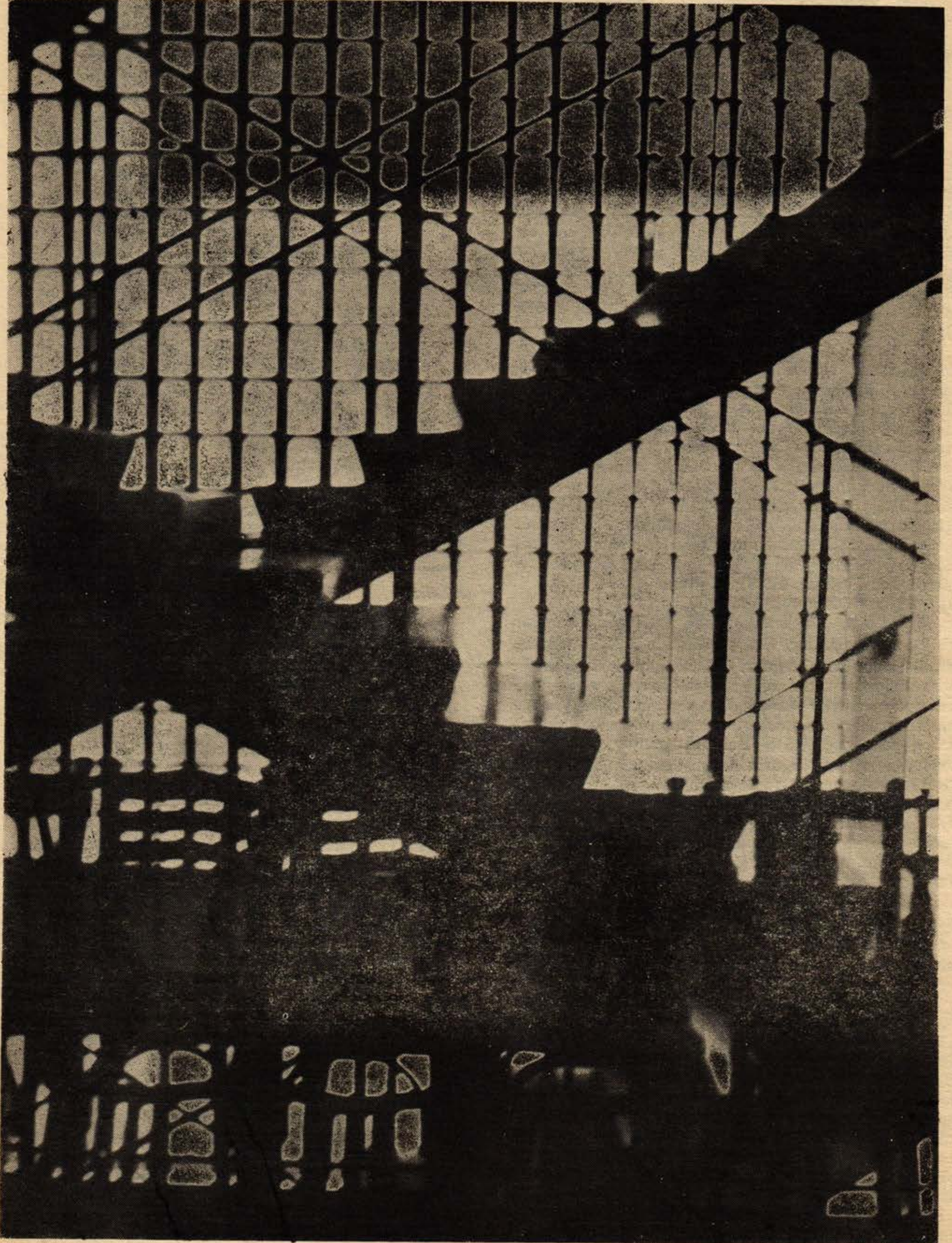
Dağlının körelmiş koca siyah bakışı
Uzakta güneş beyaz şaraptı o günler
İçtikçe sarhoş olan titrek gölgeleriyle
Sokağından geçtik kimse görmedi.

İş adamları sonra memurlar
Sıska gecenin masum evlâtları
Tutturmuşlar bir şarkı
Öfke dolu.

Duvarlara asılı acaba kaç gün biziz
Geçen yıl daha uzak bir şantiye odası
Buzlu biralar gibi, kırık vazolar gibi
adın hâlâ kitabın bitmiyen yarısında.

Ölüm seçkin bir durum babam öldüğü zaman
Bir hasta bakıcı ve ben
susan insanlar, beyaz duvar
Yok oluşu usulca gidip gelen seslerle
Elimi cebime koyuyorum olmuyor...

Uğur ÖNAL

Fotoğraf : Gültekin ÇIZGEN

Sevgi NUTKU

Bırakın yoksulları düşünsünler, gelir yoksul oyunlar akıllarına

Gündü, tabiat parçasına geldi çarptı apansız - yanımdaydı, elimden bırakmıyordum oluşunu çoktandır yalnızlığı anlamsız bulalı, özlediğim doyumların arkasından. Atılmıştık, gizlenerek yaşanan gecenin odaları bizim değildi, kaçakça inmiştik merdivenlerden, kaçak bitimi gecenin 6.30 da gelir demişti otobüs telefondaki cevap, 6.30 da karşılamaya gitmiştim güzel olmamla. Dört bafra cigarasında me raklı bakışların dinlendiği süre sonrası - geldi İstanbul yolcuları, karşılayanlar, karşılayanlar. Dayanıp duvara, otobüsün içine, içine bir onun olduğu yöne karşılamaya gelmış olduğuma, beklediğime şaşarak Başka, yabancı biri işte, özlediğimle bütünüyle ilgisiz, ama geri çevrilemeyen birden, durup dururken böyle bir şeylerin olmasını istemek denli gülünç. Sımsıcak bir bakışla dönerek işleyen kafama sırtımı, kollarda, sarılmalarda dinlendim.

Bir içki içelim önceden ha, şimdi nasılsa gideceğimiz başkalarından, bizim olmayan duvarlardan önce. Konuşalım, ama ne konuşalım, otuz çocuğumun olduğu senden anlamsız, ikimizle ilgili. Kentten, insanlarından kentin konuşmam kızdırıyor seni - ne benle ne de senle iligili diyerek, aslında tek başına yaşadıklarımızı biribirimize çok görüyor, birlikte yaşadıklarımızdan sözünü edemiyecek denli sıkılıyoruz. Yine de bu an işte nedense güzel seninle olmak bir içki süresi.

Kar yağıyor şimdi makinanın, yazı makinamın harflerine. Bir yeni savaş hazırlığına bir bakıma yardım ettiğim makinanın harflerine. Mermiler, tüfekler alınıyor, yapılıyor, satılıyor, yazılar geliyor yabancı ülkelerden, benden geçiyor tüfeklerle, benden halkıma geçiyor, halkım benimsiyor tüfekleri, biçimliyor, savaşlara yatkınlaşan becerikliliğini benden yabancı ülkelere iletiyor. Penceremden daktilo tuşlarına damlayan kar parmaklarımı üşütmüyor, parmalarım kızdı birden, hınçlandı - aşağılık bir iş mi bu? Ben neyi değiştirebilirim, yok uzatabilirim belki, tıkayabilirim, ama savaş özlemi hep içimdedir benim, ahmaklara yardım etmeli, ahmakları koşturmalı savaşa, ahmaklar, ahmakları temiz liyecekler, ellerim ısındı, ısındı, tahrip mermileri tahrip mermileri, güç kazandım büyüdüm, hergün sabahın köründen akşamlara dek makina başında kamburlaşan sırtım dikleşti, dikleşti, aşağılık iş, aşağılık uğraş, ne aşağılığı, aşağılık çevrelerin uzağında durmamalı, bu laş bulaşabildiğin kadar, tahrip sözcüğü büyüyerek tek cümlesi oldu günlerce uğraşımın. Tahrip, kendini, yalnızca kendini tahrip-ne gülünç şey. İntaharı düşünen bir adam her karşı evde; bütün evlerde, sokaklarda ölümünü severek taşıyanlar; ceplerinden arada sırada çıkarıp bir sevgili resmine bakar gibi özlemle seyredenler. Neden kendilerine, bir kendilerine bir kendilerine ayırırlar ölümlerini kıskançca. Ben seçseydim ölümü, beraberimde binlercesini götürmeyi düşünürdüm, binlercesini, ölümlerine sırt çevirenlerin katlinden tad almak var bir de.

Can sıkıntısına böylesine alışmak eskilerde, çocukken hep canım sıkılıyor derdim anneme, yağmurlu günlerde, içerimde biryerlerimde tadalarak bu duygudan, -kızar, bir takım işler verirdi annem, uyuşukluk derdi can sıkıntısına, öfkemden unuturdum sıkıldığımı, tad alırdım, ama tad alırdım hep. Şimdi gündelik bir duygu oldu; varlığımın tek tanımı oldu; bütün varlıkların tanımı oldu; başka durumlar olduğuna inanmıyorum; herkes benzer sözler ediyor, paylaşma duygusu, sıkıntının getirdiği sıkıntı, bunun gibi bir şey aslında sıkıntı. Arta kalan, sıkıntıdan taşan bir nenler sezinliyorum çoğunlukla ken dimde? Şimdi işte, nerden geldim bu türlü seslerle havlayan kalabalığın ortasına. Sıkıntı beni getiren biliyorum, vazgeçilmez oluyor her aşağılık eylem. Dolma konusu çok önemli, dolmak istiyoruz belki de. Dolmak için ne çok ve ne değgin az şey var. Burada, türlü kılıklarla «Fasching» kutluyor Almanlar. Fasching kutluyor, hepsinin kutladığı ortak bir sıkıntı var, apaçık, ortak bir sevişme var, sıkıntı sevişmesi, deney, deney üstüne, hep aynı, hep aynı, boku çıktı bu işin diyor sevişenler. Arkalarda, karanlık bir odada yanyana, sıra sıra yatmış çiftlerin kıçlarını ısırıyorum karanlıkta, bekliyorlarmış gibi seviniyorlar. Bu dışardan, ilintisiz birinin kıçlarını ısırarak sevişmelerine kattığı beklenmiyen değişiklikten seviniyorlar. Taşan bir şey var diyorum bende, sıkıntı varlığımdan, bütünümden taşan. Alıştığım varlığım, sıkıntım başedemiyor onla, kullanamıyor onu, içkilere saldırmamın nedeni olmalı. Baş edebilseydim diyorum, sıkıntım aldırmazlığında eritseydi onu hiçbir nene saldırmaz, çakılı kalırdım, ölmezdim bile. Bu taşan yönümü alabilseydi sıkıntım içine - ölmezdim bile. Hep böyle olduğum yerde çakılı, hep çakılı aynı noktada. Bu taşan yönüm mü bütün eylemlerin sorumlusu? O elbette o, içkilere saldırıyorum şimdi, amacım tahrip. Onu, yıllanmış sıkıntımla bile başedemediğimi tahrip. Ezsem bir başını bütün bunlar işte, bu sevişenler, tepinenler örneğin duruverecekler - dünyalar dönmeyecek, boşluk kurtulacak arsız bitlerinden. Kutsal boşluk, tek başına, bitimsiz duruşunda katıksız güzel olacak, bitlerinden arınmış. Eylemlerin, anlamsız eylemlerin arasından bu taşan yönümü tahrip etmenin ne kadar yorucu olacağını düşünüyorum, sıkıntı hiç yormaz insanı, hiç yormaz varlığı insanı, yoracak hiçbir şey yok, bu kadar sözü arka arkaya dizmek bile yorucu değil.

Erginle karısı Elgin bitirdik diyorlar biz herşeyi birlikte yaşıyor-

lar; yatıyorlar; paralarını hesaplayıp birlik eğlencelere, birlik doymalara, birlik masraflara harcıyorlar; çocuk yapmamaya çalışıyorlar; hep yanyanalar nereye baksam; hiç acı vermek istemiyorlar biribirlerine; heryerde, her durumda aynı ağızdan konuşuyorlar; aynı cevapları veriyorlar; sonra da biz bitirdik diyorlar; aşk değil bizimki, aşkı falan bitirdik diyorlar; sanki daha fazlası olabilirmiş gibi. Böyle böyle sürüyordu sonra dün gece birden onların evinden Tabarin bara gittik; kazaklı, siyah çoraplı, sadece gözlerini boyamış kızlar, benzer oğlanlarla; aynı sözlerin kızları, oğlanlarıyla; barla hiç ilgisi olmayan en benzer yönleriyle gittik Erginlerden sonra. Biribirlerini tamamlayan orospulara, hacıağalara, kabadayılara biz sizden değiliz, diyordu her halleri buralara gelir, sizleri seyreder, sizlerin varlığından eğlenir, ama size bulaşmayız diyor seviniyorlardı her halleriyle. Kavga çıktı sonra, kabadayının biri sövüyordu boyuna, yatıştırmak isteyen bar sahibine, bir şey yok abi, bir şey yapmamaya yorarım bunlarıdiyordu, biraz yorarım. Kızların, oğlanların hiç yorgun olmadıklarını düşünürken yanındaydım küfürlerinin; ayıptı burada seyirci olmak; orospulara, orospuların erkeklerine bulaşmadan kalkıp gitmek buradan ayıptı: Erginlere döndük yine; Şansonlar kondu pikaba arka arka ya; masanın altına oturdum; ayırdığımı sanarak kendimi, Erginle karısı kayboldular arka odada; yapacak birşeyleri olmalıydı; kalmış birşeyleri; kimseler gitmiyordu evine; yoktu kimsenin yapacak şeyi; yatak odalarına gittim - soyunmuşlardı, ne? dedim, ne haber? Soyun, dediler, üçümüz birlikte yatalım. Yorgundum, yarınım yüklüydü, ama bir işe yaramadığımı biliyordum o an, yapacak bir şeyim olmadığını, uzandım yanlarına, soyunmak gereksizdi, yanlarına uzanmak ama iyiydi belki, yapacak bir şeyleri olanların yanına uzanmak, bulaşmak onlara belki iyidir diyerek. Ergin öptü beni sonra nedense, Elgini severken beni öptü, kavramadım; Elgin tedirgin oldu; başka ne olabilirdi; oraya yatmıştım; uzan demişlerdi; yine de bir şey yıkılmıştı bu eylemle; hiçbirşeyi yitirmemişlerdi; çıktım yatak odasından; kapının önüne çöktüm; içerden seven bir kadının ağlaması geliyordu; ya da ne yaptığını bilmeyen; hiç birşeyi yitirmemişlerdi; ama neden soyun diyorlardı? Neden üçümüz? Sonra hınç alırcasına, yükselttikleri soluklarla sürdürdüler sevişmelerini; yarın beni görünce tedirgin olacaklardı; kaçacaklardı benden; belki de Elgin ona buna kocasına asıldığımı söyliyecekti; Ergin bile inanacaktı buna; karısının koluna asılarak inanacaktı.

İçeri odada, İşçi partisi diyordu biri, bizim partimiz, birşeyler yapmalı herkes diyordu, sizin mi partiniz, yoksul oyunlarınızın mı partisi, yoksul oyunların işçileriyiz bizler, ekmek yok bu işte, hiçbir oyunun sonunda işçilerin bekliyebileceği şey yok, onların karşısına çıkarsan ekmeksiz oyunlarınla, çıkar gelirlerse arkandan, yoksul oyunlarının olduğu yere gelirlerse,-senin varacağın başka bir yer olamaz- yok ederler seni en azından, ekmeksizler ama yine, yoksul oyunlara alışırlar çünkü, böyle sözler etmiş olmalıyım kendimi karların arasında buldum, kötü bir mızıkçı mıyım ne.

Eve döndüm, kusmam gerekir şimdi diye düşünüyordum, kusamadım, yoksul oyunların yüküyle uykulara daldım.

Çeviren : A. BİLGİ

Sartre ve güdümlü edebiyat

Jean - Paul Sartre'in yeni çıkan «Les Monts» adlı hayat hikâyesi üzerine La Monde yazariyle yaptığı konuşmada öne sürdüğü fikirler Fransa'da edebiyat çevrelerinde tartışmalara yol açmıştır. Sartre'a karşı görüşleri tuttuğu belli olan MAURICE CRANSTON aşağıda kısaltılarak çevrilen yazısında bu tartışmaları özetliyor

Jean - Paul Sartre güdümlü edebiyat sorununu yeniden ortaya attı. La Monde yazariyle yaptığı konuşmada (bu konuşmanın kısaltılmışı Yeni Ufuklar Dergisinin Temmuz sayısında yayınlanmıştı) bu konuda öne sürdüğü görüşler Fransa'da kendisi gibi düşünen bir çok yazarları bile şaşırtmıştır. Bu yazarları en çok şaşkına çeviren, «Eğer yazar herkese seslenmek ve herkesce okunmak istiyorsa, çoğunluğun yanında, açlıktan ölen mil yonlardan yana olmalıdır. Bunu yapmadıkça mutlu bir azınlık hizmetindedir ve onun gibi sömürücüdür.» suçlaması olmuştur. L'Express'de tutumları su götürmez iki solcu yazar, Claude Simon ile Yves Berger cevap vermek için hemen kaleme sarıldılar. Claude Simon'un yazısı özelikle etkili. Bu biraz da onun İspanya iç savasına katılan eski bir gönüllü ve Nazi kurbanı olarak sosyalist ahlâki sorumluluklar üzerine söz söylemeye yetkili olmasından ileri geliyor. Sartre'in aç insan için san'atın pek önemi olmadığı savını Claude Simo ne şöyle karşılıyor. «müthiş açlık çektiğim zamanlar oldu. Elime geçen kitap ne olursa olsun değerliydi. Okumak ne açlığımı gideriyor ne de unutturuyordu. Bu büsbütün başka bir şeydi. «Ayrıca Claude Simon, sefalet arkadaşlarının, en az okumuşları da dahil büyük bir doymazlıkla kitaplara sarıldıklarını anıyor.

Sartre soruyor : «Robbe - Grilet'yi az gelişmiş bir ülkede okur muyum sanıyorsunuz?» Claude Simon ise, «Neden olmasın?» diye soruyor. Robbe- Grillet'nin kaymak tabakanın suç ortağı sayılmasına pek şaşıyor Claude Simon. Hele Sartre'in bulvar tiyatrolarında oynanan oyunlarıyla en çok satan kitap listelerinin başında gelen kitaplarından kazandığı paralarla Robbe - Grillet'nin pek alçak gönüllü kazancı karşılaştırınca! Claude Cimon, Sartre'i edebiyatı salt faydacılık yönünden değerlendiren sadece ekonomik kıymetleri düşünen, sanat ve edebiyatın yarattığı mânevi değerleri göremiyen; olsa olsa «Ekim 1917» ya da «Lendemains qui Chantent» gibi yavanlıklardan zevk alan iki yüzlü sofu ahlâkçıların mirasçısı gibi görüyor. Claude Simon bir de Sartre'in bütün tutumunun, sözünü etmese de «halkı» küçümsemeye dayandığını — bence çok kurnazca — belirtiyor. Ona göre Sartre, mutsuz çoğunluğu san'at ve edebiyattan anlıyacak düzeyde görmez. Claude Simon, kendisinin pek de kolay olmıyan romanları üzerine fabrika işçileriyle yaptığı konuşmaları anlatıyor. İşçilerin sordukları soruların gazete tenkitçileri ya da üniversite öğrencilerinden farklı olmadığını söylüyor. Böylece bir defa daha kendi başından geçenleri dile getiriyor. Öte yandan Sartre, kurduğu düşlere dayanıyor. «Açlıktan ölen çocuklar gördüm» diyor. Bu insanların ne duyduklarını bildiğini sanıyor Sartre, ama kendisi bu türlü acıları hiç çekmemiş.

Sartre, yaşadığımız aç dünyada yazara iki yol teklif ediyor. İlki daha önemli işler için geçici bir süre edebiyattan vazgeçme Yönetmenden yoksun bir ülkede, örneğin Afrika'da, Avrupa'da eğitim görmüş bir Afrikalı asıl uğraşı olan edebiyatı bir yana bırakmak pahasına da olsa öğretmen olmayı nasıl reddeder?» Sartre'in öne sürdüğü ikinci yol, «sorunları en köklü ve uzlaşmaz biçimde ortaya koyarak herkesin okuyacağı zamanı hazırlamak.» Bu ikinci yol diyor Sartre, «bizim devrimci olmayan toplumlarımıza uygulanabilir.»

Sorunları «en köklü ve uzlaşmaz biçimde ortaya koyan» kitaplara örnek diye Sartre, Alaia Bodiounun Almagestesini veriyor. Bu romanı okuyan, ya da bir bakıma Allain Robbe - Grilletye benziyor. Bodiou'nun dilin efsanesini araştırdığını bu efsaneyi ortaya çıkarmıya çalıştığını söylüyor. Kitap birbirinden saçma çetrefil felsefî konuşmalar, öğrenci argosu, çoğu pek eğlenceli kelime oyunlarıyla dolu. Bu eserin aç bir dünyaya ötekilerden fazla verecek nesi var doğrusu anlıyamadık. Üstelik Sartre, Robbe - Grilet'yi okuyamadığına göre nasıl oluyor da Robbe - Grillet ile ortak pek çok şeyi olan bir kitapda öylesine bir değer görüyor. Gerçekten de, Robbe - Grillet'nin Husserlin felsefesinden esinlendiği söylenir. Bodiou'nun ise bir çeşit varoluşçuluk ve Marksçılık karması halinde Sartredan esinlendiği. Gene de, Almagestesin aç bir dünyada okunabilme şanşı üzerine getirilen kanıtlar Robbe - Grillet'nin kitabı içinde geçerlidir. Robbe - Grillet olsun Bodiou olsun her ikisi de günlük dil yoluyla düşüncelere girip yer eden kalıpları kırmaya uğraşıyorlar.

Herkes için ya da herkesin okuyacağı zamanı hazırlamak için yazılan kitaplar diye bir ayrım yaparken Sartre, acaba gerçekten ne demek istiyor? Flaubert üzerine bir inceleme üzerinde çalıştığını kendisi söylüyor. Bu konudaki görüşlerinin bazıları «Critique de la raison dialectiqu» de belirtilmiş. Bunlardan anlaşılıyor ki bu incelemede Alain Bodiou'nun Almagestes'indeki yöntemden çok, daha önceki Baudelaire ve Genet üzerine olan incelemelerdeki yol izlenecek. Böylece bu gün yazara açık olarak gördüğü iki yoldan hiçbirini Sartr'in kendisinin benimsemeye niyetli olmadığı anlaşılıyor.

KANCA

Ferit EDGÜ

Gün orda rıhtımda avazı çıktığı kadar bazırıyordu Gün orda rıhtımda ablamla anasının ortasında gök mavisi giysisinin içinde saçları geriye atılmış (bugünmüş gibi ansıyorum) avazı çıktığı kadar bağırıyordu bana gelince ne zaman ne kadar oluyor kayıktaydım bilmiyorum temmuz güneşinin altında kayığı kıyıya bağlamış başımı geriye çevirmeden (onların rıhtımda olduklarını bilerek) başımı çevirmeden (evet) ne de

sırtüstü uzanmış sonra kalkıp (niçin niçin) sonra kalkıp ipi alıp açılıp gitmek onları hiç görmemek hiç kimseleri görmemek seslerini duymamak gitmek gitmek daha gitmek ipi alıp açılıp

kayığın ipini almak için yerimde doğrulup ipe asılıp kıyıya yaklaşıp rıhtıma atlayıp

atlarken

işte ilk kez orda görmüştüm Gün'ü ablamla anasının ortasında gökmavisi giysisinin içinde saçları geriye atılmış

bugünmüş gibi ansıyorum

aşağıdaki konuşma

ablam Gün'ü de al

ben gelsin

bir ayağım kıyıda bir elim çözülmüş ipte kayığın çalkantısında elimi uzatıp

Atla

atlamıştı (bugünmüş gibi ansıyorum) ben kıyıdan ayağımı çekip kayığın açılmasını bekleyip kıyıdan sallanan ellere karşılık vermeyip ne de söylenenlere (Akıntıda girmeyin denize — Gün yüzme bilmiyor unutma — Geç kalmayın (bugünmüş gibi ansıyorum) hiçbir şeye yalnız küreklere oturmadan Gün'e bakmıştım çoktan kıça oturmuş olan oturur oturmaz da giysisinin yanındaki düğmelerini çözüp şıpp diye başının üstünden çıkarıp atarak kalarak daha önceden giydiği iki parçalı mayosunun içinde yarı çıplak yarı çıplak hemen hemen ak eti güneş görmemiş

Niçin almak istemedin beni kayığa

Çünkü

Beni niçin

Bilmiyorum

Söyle ama niçin

üsteliyordu

Hiç

gerçekte de hiçti neden ya da o anda bilmediğim kimbilir belki bir tiksinti neden doğduğu bilinmeyen (belki) kime karşı olduğu bilinmeyen (evet) ya da yalnızca bir tiksinti o anın bir tiksinti (niçin olmasın) evet belki bu tiksintinin...

... belki burda ablamla birlikte yaşamamızın yalnızlığımızın verdiği (ne?) nicedir yalnız yaşamamızın (Yusuf'un anasını saymassak gelenemiz gidenimiz yoktu)

Yusuf'un anası

evet

o da

gene de

başka kimseleri nicedir gördüğümüz yoktu belki bunun

bu gelişin Gün'ün ve anasının gelişinin

birden apansız hiç habersiz ki

kimbilir belki bütün yazı burda bizimle geçireceklerini düşünüp

Söyle niçin niçin

Bilmiyorum

Sonra küreklere asılıp

(uzun bir süre yalnız küreklerin suya giriş çıkışlarının sesi bir de ilerdeki iki dubanın üstünde dolanan martıların)

Kes sesini bilmiyorum

(Kesilen ses... sessizlik)

sonra ondan yana dönerek (o anda sırtüstü uzanmış gözleri kapalı kayığın kıçında — bugünmüş gibi ansıyorum — bulutsuz temmuz göğünün altında) (belki yalnızca kızgın güneş için güneş ışınları yüzünden — beni görmemek için değil bunu Bozkaya'ya vardığımızda ya da bizde kaldıkları gün ler içinde öğrenmiştim daha doğrusu bir gün — ama hangi gün? nerde? — kendisi apaçık söylemişti tabii ben soruyu (kesin) sorduktan sonra)

kürekleri bırakıp ayağa kalktığında o da doğrulmuş ona

Ne kadar kalacaksınız

o birden şaşkın doğrulup gözlerini ovalavarak bana bakıp daha doğrusu yalnız gözlerime dikmiş bakışlarını o çiğ yeşil gözlerini (benim ondan tiksindiğim değin o da benden olmalıydı) belki sorumu bile anlamamış (gözlerinin uzun süren kırpışması) sonra uzun bir süre sonra

Belki bir belki iki hafta niçin sordun

Hiç

Mintanımı çıkarmıştım hiç der ken

(çıplak onun önünde ilk)

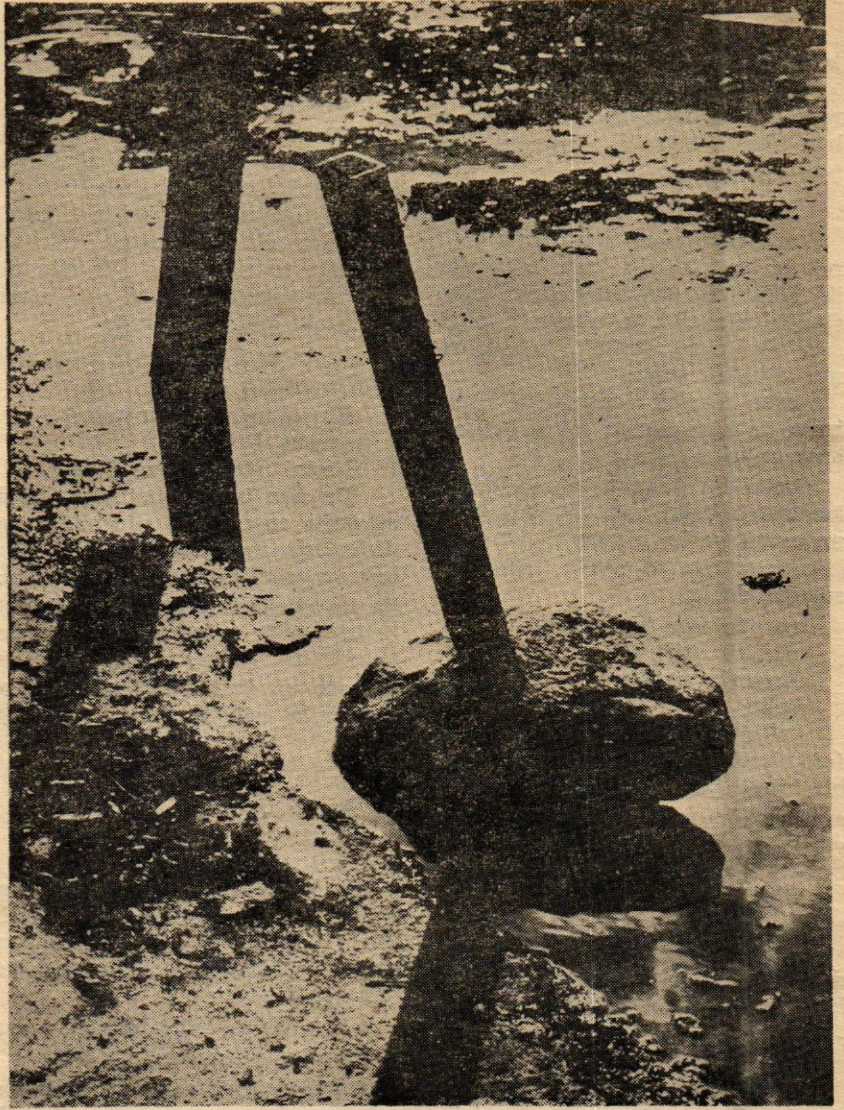
Terlemişim

Güneşi görmüyor musun ve kürekler

(çekilmeyen kürekler geçmeyen ağır bir an sonra o)

Küreklere ben geçeyim ister misin
kayığa baktım akıntıda yavaş yavaş ters yönde yol alıyordu
cevaplamadan onu ayağa kaiktım kayığın sarsıntısında yer değiştirdi çıplak kayığın sallantısında birbirimize tutunarak yinimiz
acemi kürek çekişine bakıyordum kürekleri bir sağ bir sol ikisini birden aynı zamanda hiçbir zaman denediğinde elleri birbirine çarpıyor canı acıyor olmalı
pantolonumu çıkardım
(bir deniz donu o da olmasa çırılçıplak göstersem mi ona?)

Bozkaya'ya varmadan yeniden ben geçmiştim küreklere tüm gücümü toplayıp asılarak kumlara oturması için kayığın
Sonra kayıktan ilkin onu indirip sonra ben kendim kayığı yanlardan biraz daha itip son bir güçle son bir güçle bu sıcakta kürek çekmenin yorgunluğu dizlerime değin suda sonra buraya ulaşacak bir dalganın kayığı alamıyacağını düşünüp
Biraz dinlenelim
kıyıya doğru yürümüştük
daha ben denizden çıkmadan o koşmuş çoktan kestane ağacının altına oturmuştu (bugünmüş gibi ansıyorum) (kıyıda kızgın kumun üstünde yürüyüp bacaklarımdan akan sularla kumsalın bitip çimlerin başladığı yere geldiğimde) ayaklarıma batan deniz kabuklarının ve kurumuş ağaç dallarının tedirgin ediciliğini duyup son son son bir bir bir az az az daha daha topallıya topallıya
varmıştım yanına kestane ağacının gölgesine ve
Yoruldum
Ben de
Otlar yeşil ama kuruydu yanım da kesik kesik soluyuşunu duyuyordum biraz yaklaşıp (bugünmüş gibi ansıyorum) nasıldı? nasıldı? herşey silinmiş herşey hiçbir şey ansıdığım yok bir koku yalnızca bir koku belleğimde kalan şimdi duyduğum yininden gelen ter yininden
koku su ki şim di duy du ğum o yin
in den taş an ter kok u su şim di duy du ğum
şim di ve derin derin içime çekmiştim (bugünmüş gibi ansıyorum) tuzlu bir
(daha çok kadınsı mıydı? daha çok çocuksu muydu? daha çok dişil bir... kokusu muydu?)

Fotoğraf : Gültekin ÇİZGEN

bugün ansıdığım bir bu
bu kokunun belleği (bende) yitmeyen silinmeyen bellekten (bellek mi?)

sonra daha da yaklaşıp belki daha sokulmak o kokuyu solumak (için) bilmiyorum hiç şüphesiz bunun için olmalı ve yayılan istemimde de dirilen iksimde toplanan top lanan malafam kan toplanan akan akmak isteyen kemikleşmiş derin genişleyen ete işlemiş işlemek istenen istem
Dalga dalga dalga bir kokuda başlayan (belki) uzaktan kıyıya doğru gelen geldikçe hafifleyen son ra kumlarda kırılan dalga dalga tıpkı bir sevişmenin ardı geri çekiliş ıslak pörsümüş et
ve (tamam) et
nasıl sıcaktı gölgede bile ilkin kolum koluna değerken sonra koltundan tutup yüzünü bana doğru çevirerek
Niçin
nasıl bir cevap bulmalıydı nasıl bir anda
Niçin
diye sorduğunda ne cevap vermiştim az önce kayıktakini bile ansımayıp
o anda
(nasıl ansımak nasıl mak unutuştuyken herşey)
Niçin
bir kez daha
belki ben de niçin diye cevaplamıştım her zaman yapılan gibi soruyu geri çevirerek (belki) koku sıcak bulutsuz temmuz göğü kestanenin gölgesi ve
Niçin
karşı koymadığını ansıyorum ama karşılık da vermedi öpüşür-

ken dudaklarını kıstı sonra ben
ilkin ben tabiî ben hep ben her zaman ben başlayan ben çağıran ben bitiren ben ilk adımı atan ve ben son adımı

yakınındaydım soluklarımız tit rek birlikte kalkıp inen göğüsler iki göğsünün arasından öpmüştüm (bugünmüş gibi ansıyorum sonra sarı tüylerinin örttüğü koltuklarının altından sonra
evet karşılık vermemişti ama karşı da koymamıştı sonra ben ardına geçip saçlarına
belki bu dokunuştan irkilmişti kızarmıştı belki (bak bunları ansımıyorum garip kızarıp kızarmadığını ansımıyorum yalnız sustuğunu sonuna değin)
(o gün tam bir unutuş
olabilir mi?
herşeyin unutuşu?
belki)
sanki hiç kimse yokmuş gibi (olduğumuz yerde değil hayır tabii kimse yoktu olduğumuz yerde ama yeryüzünde hiç kimse yokmuş gibi) ben orda yapmak isterken o birden ayağa fırlayıp
Gidelim
Nereye
Mezarlığa hiç kimselerin olmadığı hiç kimselerin gelmiyeceği hiç kimselerin bizi görmiyeceği
Ama buraya
Olsun gidelim
elini uzatmıştı tutup çekmiştim kendimi ayağa kalkmak için birlikte hiç konuşmadan yürümüştük kuru otların üstünde çıplak ayaklarla mezarlığa değin
(hiç kimse olmazdı burda yıllardan beri ölü gömülmeyen bu eski mezarlıkta) toprak
kızıl yolu izleyip eski yıkılmış çökmüş mezarların arasından geçip (otlar kaymaya başlamıştı çok geçmeden ayaklarımızın altında - demek geceki çiği kurutamadı kızgın temmuz güneşi - kuru bir çukur çökmüş bir mezar arıyorduk sığınmak için yalnız olmak görünmez olmak sevişmiş olmak için
İşte işte burası
o göstermişti kolumdan çekerek
derin bir çukurdu bir metrelik belki daha da derin sararmış otlarla kaplı
ilkin ben atlamıştım eğilip otların dibine bakmıştım böcekler ya da bir yılan olmasın diye sonra kollarımı açıp ona

Atla
çocuksu bir sevinc ve çeviklikle atlamıştı kollarıma ağırlığıyla ikimiz birden düşmüştük
düştüğüm yerde kaldım kımıldamadım ellerini tuttum terliydi avuçları ve titriyordu (bugünmüş gibi ansıyorum) gözleri az önceki kayıktaki gibi gözlerimde
Niçin az önce almak istemedin beni kayığına
Kayığıma? bilmiyorum
(susuş)
Niçin? niçin? ama niçin?
Bu kez bana bakmadan konuşuyordu ama elleri ellerimde ve dizlerimin arasında tüm yini ürkek ve çocuksu gelişmiş olmasına karşın çocuksu evet duyuyordum belki ben de kalan bu çocuksu koku
mayosunun üstünü indirdim tüm diriliğiyle göğüslerinin çıplaklığı ile

Artık soru yok
Sevmiyorsun beni
Artık soru yok
tüm yinimi onu çıplaklığında denedim (başka bir sözcük bulabilir miyim? hangisi?) ürkekliğinde ve tümüyle bırakışında taa o balık kokan dalga
(belki kışın balık kokan bir dalganın kıyıda bıraktıkları akışın)
Gelene değin taa kan damarlara çekilene değin taa istemim belirli (kısa) bir süre için yerini yorgunluğa sonra gevşemeye sonra tiksintiye bırakana değin çünkü (bugünmüş gibi ansıyorum) üst üste bir kaç kez
(kaç kez? ansımıyorum)

uzun bir süre bekledik çukurda sonra ben
Hadi gidip yüzelim
cevabını beklemeden çıktım çukurdan sırtımda bacaklarımda kuru otların izi burnumda garip bir koku (dün akşam balık yemiştim belim balık kokuyor her zamanki gibi) o
Ben burda kalacağım
Ben burda kalacağım
Orda mı? çıldırdın mı?
(cevap yok)
Yeniden atlamıştım çukura elinden tutmak istemiştim vermemişti elini elinde bir şey tutuyordu baktım bir kemik bir kol ya da bacak kemiği

At onu
Niçin
Pis
Pis mi
Evet
Olsun
elinde bir kemik bir ölü kemiği bir ölünün bacak ya da kol kemiği seviştiğimiz çukurda bulduğu pis kıyıya değin ağzını açmadan önümsıra yürüyüp deniz kıyısına varmıştık elindeki kemiği orda denize savurmuştu sonra
Kıyıdan pek açılmadan bir süre yüzdükten sonra kayığa çıkmıştı ben daha yüzüyordum yüzüyordum sanki bir kirden temizlenmek için kendimi sonra
güneş buluta girmişti ben (daha denizde) de titriyordum kayığa doğru yürüyüp kayığı iteleyip kumlardan kurtardıktan sonra
güçlükle yorgunlukla kayığa çıkmış küreklere oturmuştum (bugünmüş gibi ansıyorum) ne büyük yorgundum yorgunluk eklemlerimde sonra
özellikle dizlerimde belimde kurulanıp mintanımı giymiştim kayık akıntıda hafifçe yol alıyordu ona
Küreğe geçmek ister misin
(cevap yok)
Kürekleri
cevap alamıyacağımı bilip ben küreklere çekişe devam ederek uzun uzun bir süre ne düşünmüştüm o anda ansıdığım bir miğde bulantım (kusmamıştım hayır) bir de bir koku bir çok koku bugün bile dileğimde duyduğum kan kokusu gibi birşey ne düşünmüştüm bir korku belki yorgunluğu unutturan bile bir korku belki hiçbir şey düşünmemiştim herşey kendiliğinden hayır hayır ama ne düşünmemiştim
ANSIMIYORUM

pek iyi ansımıyorum tüm yukarda söylediklerimi de şimdi yakıştırıyorum belleğim aşınmış ne diyordum kabuk tutmuş bir çok kez söyledim (değil mi) nasıl değildi ilk kez o gün sonra bir çok günler bir çok geceler bir çok heceler
yatmak
hayır hayır uyku yok uyku ne zamandan beri yok devam etmek
devam etmek hep bu ediyorum
o gün daha doğrusu o an (hangi

an kayıkta olduğumuz mu? ona pişman mısın? sorusunu sorduğum mu hangisi) daha doğrusu o anlar böylece daha iyi görülüyor daha iyi açıklanıyor

o günler daha iyi kaçıklanıyor (değil mi?) sonra o günler o günü izleyen günler hiç yıpranmamış bel lek kokular hariç unutuşta kokular hariç tüm düşündüklerim düşünmediklerim hariç o gün o an unutuşta ve ondan sonraki günler binlerce gün binlerce anı binlerce kanı unutuşta işte derin derin bir kuyuda dipsiz bir kuyuda (ne benzetiş!) üst üste yığılmış liyme liyme kokuşmuş kokuşmakta yokolmuş yokolmakta kokular hariç (bugünmüş gibi ansıyorum) duygular duyuşlar yiten yeniden duyulmak istendiğinde o boşluk salt o dipsiz kuyu denildiği gibi bir az bir az bir zamanlar ki görünüş bir davranış bir bakış bir ses bir ah bir of (bu günmüş gibi ansıyorum.)

Pişman mısın

en ufak ayrıntılarına değin ayrıntısız anlar anılar

boşlukla çevrili

Sönmüş sanılan. Eşeledikçe sıcaklığı duyulan. Giderek küçük ateşlerin varlığı, sabah uyanıp küller eşelendiğinde. Sönmüş sanılan korlar. Soğumuş sanılan küller. Eşelendiğinde: küçük ateş parçaları ölmemiş küllerin gizlediği. Küllerin sıcaklığı. Sıcaklığı ve aklığı evet...

sonra gece (bugünmüş gibi ansıyorum) o günün gecesi

kayıkla eve döndükten sonra

ablam ve anası (Günün) bahçede oturuyorlardı ablam bana çarşıya inip balık aramamı

hemen çıkmıştım (bugünmüş gibi ansıyorum) çarşıya gidip üç hayır dört tabiî dört lüfer (lüfer miydi?) almıştım (lüfer tabiî nasıl unutmak) onların hazırlanmasında ablama yardım etmiştim yardım ederken mutfakta ablam

Nen var
ben
Hiç
Günle dalaştınız mı
Dalaşmak mı niçin
Ne yaptın kıza ağlıyor
Hiç

Yemekte neler konuşulmuştu ansıyorum ansıdığım Günün anasının yanında oturduğum Günün anasının dizinin tüm yemek boyunca dizlerime değmesi o sıcaklık

konuşulmuştu ben de konuşmuştum evet ama neden sözedilmişti ansımıyorum şimdi sesler yalnız ansıdığım kimbilir nerelerdeydim kimbilir hangi denizlerde

ayışığı vardı karşı tepeden doğan ayın ışığı denizin üstünden dalgaların çalkantılı olduğumuz yere doğru geliyordu iğrenç görünüm konuşuluyordu dediğim gibi yemek bitikten sonra kahveler içildikten sonra da uzun bir süre konuşuldu herkes odasına girene değin iyi geceler dilenene değin

ben de odama girmiştim soyunmadan bekleyip uyuyamıyacığımı bilerek sonra herkesin yattığına inanç getirdikten sonra ışıkları yakmadan ayaklarımın ucuna basarak sofayı geçip merdivenleri inip bahçeye çıkmıştım deniz kıyısına doğru yürümüştüm orda büyük bir şaşkınlıkla ablamı görmüştüm o da aynı şaşkınlıkta belki

Yatmadın mı
Hayır uyku tutmuyor
Beni de gel otur
Işığı yakayım ister misin
Hayır gel otur

yanıbaşına çömelmiştim hiçbir şey konuşmamıştık susmuştuk her zaman olduğu gibi uzun bir süre ben ne o

ablamla kocasından ayrıldığından beri yani bu yazın başından burda yapayalnız yaşıyorduk gelenimiz gidenimiz yoktu Yusufun anasını saymassak ve kimi zaman yanında getirdiği Yusufu o da haftada bir ongünde bir evi temizlemek çamaşırları yıkamak için gelen esk Yusufunu anası (anısı) nasıl da nasıl çökmüştü ben görmiyeli beri

bu sabah onların (Günle anasının) gelişiyle

yavaşça gecenin sessizliğini bozmaktan kaçınırcasına yaklaştım ablama başımı omzuna koydum sıcaklığı tüm bedenimde bir anda yayılıverdi bilmiyorum niçin (o anda) ama korkuyla (bunu ansıyorum) elini tutup yüzüme yaklaştırdım ince uzun yumuşacıktı elleri ince bilekleri (bugünmüş gibi ansıyorum) çekmedi elini tersine yüzüme yaklaştırdı sıcaklığı daha bir içime yayıldı yayıldığını duyuyordum korkunun yerini bir ezikliğin bir çürümüş dağılmakta bir duygu aldı tıpkı

uzakta gecenin içinde oluşan bir şey vardı tıpkı

karanlık belki yoğun tıpkı yayılan yoğun karanlık pelte pelte çöken tıpkı

yapışkan ağır gecenin içinden yayılan denizi evi bahçeyi saran tüm yeryüzünü tıpkı

tıpkı neydi

tıpkı kimdi

tıpkı nasıldı

ablamla kocasından boşanmamışken (belki daha evlenmemişken bile) de buraya gelirdik yazları babam yeni ölmüştü

ama o sıralar evi anamın yakınları doldururdu birbirinin ardından sanki birinin gittiğini haber alıp bir iki sonra gelen başkaları sanki sıraya girmişler gibi bitmek bilmeyen misafirler çocukları

sonra anam da ölmüştü ve ölümlerin ardından ne büyük değişiklik

sonra ablam kocasından ayrılınca tüm bir yalnızlığa (yalnızlığımıza) gömülü yaşayıp tabiî arada bir gelen Yusufun anasını saymassak ve o ve o sabah gelen Günle anasını («Ne kadar kalacaklar?») gerçekten gitmelerini istiyor muydum mezarlıktan sonra Gün yemek boyunca bakışlarını benimkilerden kaçırmıştı ablam ağladığını söylemişti (değil mi) giderlerse onları özellikle Günü aramıyacak mıydım onlarsız burda ne yapabilirdim ablamın yanındayken bunları düşünmemiştim sanıyorum belki hiçbir zaman belki yalnız birkaç günden bir kaç haftadan bir kaç aydan beri o sırada belki yalnızca kimbilir nasıl ansımak dedim kabuk bağlamış bellek

gene de düşünmüş olmalıyım ya da güdüsel içgüdüsel bilmiyorum hiç gelenimiz gidenimiz yoktu Yusufunun anasını (eski) saymassak o da geçti yıllar oluyor belki o da unuttu hiç değilse bundan söz etmiyor ne de bakışlarında bunun bir belirtisi var yıllar oluyor öyle ya günler geceler geceler yaz geceleri

odaya yatmaya girdiğimde daha soyunmamıştım ki kapı aralanmıştı (bugünmüş gibi ansıyorum) Yusufun anası (o sıralarda Yu-

bir afrikalının savunusu

Ben sana benzemem
Sen de ben değilsin ki
Bağışla desem, biraz yumuşa
Benliğimi vermezsin ki.

«Ben yerinde olsaydım»
Ama biliyorsun ki
Ben sen olamazdım gene
Sen bırakmazdın ki.

Yakamdan ayrılmazdı ellerin
Karışırdın her işime
Sanki seninmişcesine
Sanki sen benmişcesine.

Güzellikler geçmezdi aklından
Beni düşünmen aklını uçururdu
Benim sen kadar olduğumu
Oturup kalktığımı, senin gibi konuştuğumu
Benimde düşünüp-durduğumu.

Tanrım beni böyle yaratmış
Seni «sen» yaratmış Tanrım
Bırak Tanrının aşkına
Ben böylece kalayım.

Roland T. DEMPSTER
Çev. : Coşkun Zengin

Roland. T. DEMPSTER :

Liberia Yazarlar Birliğinin kurucularından biri olan şair, Liberia kolejinde eğitim gördü. B. Amerikadaki gazetecilik öğreniminden sonra Liberianın ünlü gazetesi The Liberian Age-in genel yayın müdürlüğüne getirildi. Sanatçı, şiir ve deneme çalışmaları yanı sıra Liberia Üniversitesinde öğretim üyeliği yapmıştır.

Langston Hughes

---

suf daha dünyada yoktu) garip bir ayak sesi duymamıştım yoksa

tüm ev halkı anam bir dostu dostunun iki çocuğu ve ablam deniz kıyısındaydılar onları deniz kıyısında bırakıp uyuyacağımı söyleyip odama girmiştim ki daha soyunmadan hayır soyunurken kapı aralanmış ve Yusufun anası elinde ütülenmiş pijamalarım

ben daha o girmeden pantolonumu çıkarmış yatağın kıyısına ilişmiş donumla gömleğimi de çıkarmış hemen hemen çıplak

o pijamalarını getirdim pijamalarını diye de yaklaşıp yatağın üstüne bırakmasını ve çıkmasını beklemiştim, oysa önüme dikilmiş pijamalar elinde bırakmadan bana (çıp laklığıma) gözlerini dikmiş yeniden

Pijamalarını getirdim

önümü tutuyordum saklamak istediğim eğilip yatağın kıyısına (pi jamalar hep elinde bırakmadan) tam yanıma ilişmişti) dizi (çıplak) dizime değiyordu bana yeniden

Utanıyor musun

cevaplamamıştım bir cevap bulamamış olmalıyım yeniden utanıyor musun diye sorduktan sonra yavaşça elini orama donumun kıyısından kaydırıp sokarak ve oynayarak daha elinin değmesiyle o

Sen koca adam olmuşun da benim haberim yokmuş diyerek ve oynamasına devam ederek (pijamalar daha elinde hayır dizlerinin üstünde) benim karşı koymazlığımda benim kendimden geçişimde

kapıya bakmıştım korkuyla

Korkma kimse yok hepsi deniz kıyısındalar

pijamaları yatağın üstüne bırakıp donumu indirmişti benim

işte aynı tad aynı ürperiş şimdi aradan geçen yıllardan sonra aradan geçen yıllara karşın ıslak bir dilin çevresinde dolandığı dol

ama o zaman küçücüktü ama o zaman ne kadar değişti herşeyle birlikte o da ama tad aynı ama unutulmayan tad belki ilk oluşun dan ilk oluşundan mı belki

aradan yıllar geçti ama ilk kez bunu o geceyi Yusufun anasını saymassak ilk kez o gün mezarlıkta Günle eğer o ilk geceyi Yusufun anasıyla olan o geceyi ve onu izleyen geceleri saymassak

belki o gece ablamın eli yüzümde dolaşırken yeryüzüne indiğini sandığım tıpkı sandığım o yoğun yoğun buydu o çürük korkunun yerini alan ablamın yanındayken o gece belki bu da değil belki başka belki hiçbir şey

ansıdığım ay uzaklaşmıştı gece zifiri karanlıktı ablam kımıltısız bağdaş kurmuş oturuyordu rıhtımı aydınlatan ışığı da yakmamıştı benim yakmamı da istememişti yavaşça yanına oturmuştum yanına oturmadan önce

Yatmadın mı
Uyku tutmuyor
Beni de
Işığı yakayım ister misin
Hayır böyle daha iyi
Ama karanlık görüyorsun
Karanlık daha iyi

karanlık daha iyi karanlık daha iyi karanlıkta daha iyi karanlıkta evet

bir an öğleüstü Güne yaptığımı anlatmak istedim başaramadım başarmak için başlamak gerekti başlamak için de sözcükler sözcükler gereken sözcükler bir anda bulunamayan anlatılamayan açıklamayan böylece gizli kalmış gizli kalacak olan çevirisiz karanlıkta

daha kolay böylece ama başaramadım başlıyamadım karanlıkta daha kolay hayır

birbirimize daha bir yaslanıp susmuştuk çıt yoktu bir ışık yoktu uzaktan zaman zaman duyulan tak tak tak tak tak tak tak tak bir takanın sesini bir yanıp bir sönen kırmızı yeşil iki noktayı saymazsak o da çok geçmeden yitmişti yalnız sesiydi gelen uzaklardan uzaklardan gittikçe daha uzaklardan tak tak tak tak tak o da gittikçe duyulmaz olarak sonra da yitmişti

Üşümeye başladım hadi giripyatalım

Elimden tutup kaldırmıştı adımlarımı onunkine uydurarak ışıksız ama alışkanlığın verdiği güvenle eve doğru yürümüştük odalarımıza girmeden eve bu sessiz Günle anasının hiç şüphesiz çoktan uyudukları başka da hiçbir canlının (ne insan ne hayvan) bulunmadığı evde yavaşça konuşmadan odalarımıza girmiştik

niçin o kadar uzak niçin

şimdi yorgun ben olduğum yerde çırılçıplak aynı yatakta ama bu kez küf kokulu bütün eller okşuyor bedenimi (çıplaklığım)

terliyorum yinim bir kor parçası gibi yanmakta

ama serinletici eller omuzlarımda sırtımdan bacaklarımın arasında iniyor bir dil dolaşıyor şeyimin çevresinde bir kan ırmağı bacaklarımdan aşağı akmakta

içimde bir yerlerde bir uyanış etimin Niçin o kadar uzak Niçin bağırıyorum Niçin ama cevap her zamanki gibi ama cevap yok her zamanki gibi cevap hiçbir zaman olmadı

Ne yapıyordum ne arıyordum bilmediğim belki sonuçsuz ablam o gece eğer ve bugün belki bir yaz geçti belki iki nice yazlar geçti ince kışlar önümüzde hep bu bu soğuk kış bugünkü gibi önümüz kış hiç yaz hep kış hep kuş bugünkü gibi dondurucu soğuk ama bedenim yanmakta sabahtan beri ateş düşmedi şimdi üşüyorum az önce üşüyordum titriyordum ocakta kuru dal parçalarını yaktım bahçeden topladığım onlar da çabucak geçti sönmekte olan ateşin önündeyim şimdi evde kimseler yok kışın ortasında kim Yusufun anası bile eğer ölmemişse belki öldü niçin ölmesin hiç şüphesiz öldü herkes ölüyor o niçin Gün belki o da belki başka bir yerde belki başka bir delikte nasıl bilinir yıllar geçti karlar yağdı izler yokoldu izler silindi ateş ocakta alevler sönmekte alevler çoktan sönmüş ateş geçmekte küller.

dışarda büyük fırtına ağacını kuru dalları konuşuyor erik ağacının ve ev sallanıyor dışarıya çıkmaya korkuyorum bahçeye yeniden dal aramaya gece zifiri karanlık evin tüm ışıklarını yaktım gecenin içinde tüm pencereleri ışıklı ev tüm ışıkları yakılmış denize açılmış denize açılan odalardan birine yürüyorum tüm eşyalar kirli tozlu ak örtülere sarılmış gecenin (ışıklara karşın) içinde yıllar yılı dokunulmamışlığın kokusunu yayıyorlar çevreye eşyalar gibi anılar da onları da sarmak böyle anıları da ak örtülere sarmak sarıp sarmalamak bırakmak oldukları yerde ya da bir köşeye atmak bir daha da el sürmemek bırakmak bırakmak bir daha da açmamak

ne zamandı bunların kaynağı

kaynağı

ansıyorum

bugünmüş gibi ansıdığım hiçbir şey anlattığım da o hiçbir şey bugünmüş gibi ansıdığım herbiri birinin içindeki örtüsüz açıkta yaşayan an

yeniden odama dönüyorum köşede katlanmış üç şilte duruyor unutulmaya bırakılmış üç yün şilte biri gelip açana değin (biri? kim?) açana değin orda duracaklar

kışlar geçecek yazlar gelecek

ışıkları söndürdüm odamda bir ocakta sönmekte olan ateşin parıltılar kıvılcımları birazdan onlar da

sırt üstü uzandım yatağa bu günmüş gibi ansıyorum kapıyı yavaşça açıp girmişti ayak seslerini bile duymamıştım

Korkma herkes deniz kıyısında çukurun içinde üstüne atılmıştım otlar sırtına batıyordu

Niçin almadın beni kayığına

Bilmiyorum

bugünmüş gibi ansıyorum

az önce tozlu yatağın altında bulduğum olta şimdi elimde misina nylon iplik alıp ucundaki paslanmış kancaya bakıyorum kurşunu kararmış iğnesi paslanmış dikkatle bakıyorum kendimden bir şey sanki kızgınlıkla fırlatıp atıyorum (niçin? niçin?) sönmekte olan ateşin üstüne küller birden alev alıyor kıvılcımlar sonra ardında pis bir koku (tepen baca) o da sönüyor

oturduğum yerden kalkıyorum yeniden odanın ışığını yakıyorum pencereye doğru yürüyorum hiçbir ışık yok görülen hiçbir ışık yok görülmeyen hiçbir ağaçlar bahçenin duvarı hiçbir şey yalnız kurumuş dalların rüzgârda çıkardığı iğrenç ses ağacın varlığı bir bu gecenin içinde yanan olta az önceki ama ne kurumuş ne yanmış ne külü (böylece) olan derin karanlık çürümüş çürümekte çözülmekte olan bir iç bir çöp sepeti ben

hiçbir anı yok işte hiçbir geçmiş yok hiçbir gelecek yok hiçbir mut yok hiçbir hiçbir günlerin gecelerin ağırlığından başka günlerin gecelerin ağırlığında hiçbir salt bu ağırlık belki bir bu ağarlık hiç şüphesiz bunları demek isterdim bunla-

yakınlar

Uykusunda bol güneşli bir ormanın
Bu gitmekle eksilmeyen hız
Ürperir serin kanat vuruşlarında kuşların
Uzar daha yakına evrenden sokraki çağıma

Aklı yeşille bölüp çoğaltmak boşuna
Toprağın her acıkışında kuru köklerin
Doyduğunu sanması ikindilere inmeden
Yaşayıp yaşayıp yeniden ölmesi böceklerin

Uzar daha güçlü ilk karıncalar
Eridiğinde deniz ırmaklarına karın
Bu uzak ormanlarda başlıyor biliyoruz
Bu uzak bildiğimiz bütün yakınların

Kâmran YÜCE

rı dedim buraya gelince demek istediğim anlatmak istediğim deminden beri bunlardan başka hiçbir şey bunları ilk kez bugün burda ama tere ve kana batmış ama artık devam edemiyeceğim oysa demek isterdim devam etmek isterdim (hayır) ama (hayır) terden ve kandan (hayır) kandan ve terden kapkaranlık ev kurumuş gene bu kumlukta kuruk bir yaz anısı

ansızın (hayır hayır) bir uyurgezer bir değil geçmişle bugün arasında mekik dokuyan (hayır hayır) dolambaçlı ama bu kez bir başıma yeni yepyeni bir serüven bir başıma gelmek yürümek gecede gecemde yürüme yürümek ik kez yürüyormuşçasına kendi adımlarım üstünde ve hiç durmadan ve hiç durmadan evet

durmak yok tümünü söyledim dedim tümünü söylemek gerek dur mak yok anlat saklanacak hiçbir şey neyi saklıyacağım herşeyi söyledim dinleyen yok ben bile şimdi bunları düzene sokmak albaştan

bugünmüş gibi ansıyorum

...gözlerimiz...

karşı karşıya geldiğimizde...

...kapının eşiğinde yatmadan önce burada bu odanın hiç kimseler yok hepsi deniz kıyısındalar rıhtıma indiğimde elinden tutup çukurdan çıkarmıştım...

bugünmüş gibi ansıyorum... ranlıkta deniz kıyısından döndükten sonra evin içinde yavaşça yürüyüp odalarımıza girmeden önce sofadaki aşağıdaki konuşma :

Uyuyabilecek misin?
Bilmiyorum.
Nasıl?
Bilmiyorum dedim.
Ne var?
Hiç.
Korkuyor musun?
Evet.
Gene?
Bilmiyorum.
Ne var?
Bilmiyorum korkuyorum.

uzun sessizlik yeniden bana uzanan eli boynumda oradan yayılan sıcaklık okşayışlar avutuşlar sonra

Biliyor musun enişten dönüyor?
(cevap yok)
Ne yapalım?
Hiç. Ben de zaten gidiyorum.
Neye?
Bilmiyorum.

(uzun bir susuştan sonra sofada karanlıkta fısıldarcasına devam eden konuşma olanları — Gün'le anasını — uyandırmaktan çekinerek)

Biliyor musun enişten... (sonu gelmeden cümle sonra elimden tutup) istemiyor musun ki...

ki... ki... ki... hep bu sonu gelmeyen cümleler belki başlanmamış bile belki her yerde olduğu gibi başlangıcını bile ansımadığım cümleler okşamaların ateşi içinde yitmiş

(birden elimi bırakıp)
Nen var?
Hiç.
Hadi gir odana yat.

burda biten konuşma yanından hiçbir şey söylemeden ayrılmıştım ağzımı açmadan iyi geceler dilememeden odama girip

bugünkü gibi
işte gene aynı odada
pencerenin önünde ben

aynı odanın onun odasını az önce gördüm hiçbir şey yok herşey ak örtüler içinde herşey ölü herşey küf kokusu

başım cama dayalı camın soğukluğunu duyuyorum bir alev dalgasının yaladığı alnımı geri dönmek bu boş odayı bir kez daha geri dönmek nereye niçin başımı çevirmekten korkuyorum böyle işte başım pencereye dayalı başımı çevirince birden kapının önünde onu görmekten korkuyorum onları

döndürdüm başımı kimseler yok

yeniden yataktayım yinimi artan ateşle birlikte dayanamıyacağım bir ağırlık kaplıyor organlarım ayrılıyorlar benden kopuş kesik kesik güçsüz boşuna tüm bedenim özellikle eklemler sahip olmak nerde elimi bile kaldıramıyorum nice süren bir güçsüzlükten sonra yatakta doğrulmayı başarıyorum (aradan geçen süre içinde sayıklamış olmalıyım), başucumdaki ışığı yakıyorum saat sabahın beşi biraz geçiyor kalkıyorum yeniden pencerenin önüne rüzgâr dinmiş ortalık karanlık hiçbir ışık yatağın başındakini saymassak hiçbir ışık binlerce zil çalıyor (nerde? uzak) dolaşıyorum odanın içinde soğuk ocağın kıyısına gidip külleri karıştırıyorum maşayla elimi küllerin üstünde gezdiriyorum garip çocuksu bir sevinçle özdeksiz bir sıcaklık tüm yinimi sarıyor biraz daha eşeliyorum külleri külleri

sıcak küllerin ortasında paslanlanmış bir kanca maşaya takılan

ansıyorum
bir gün
koca bir balığın gırtlağından çekip çıkarmıştım... (1962 — 63)

gülenav

G ülen

şıpıverir gökyüzünün cik cikiyle
sulak bir saçı var bir bellisiz yerinden
öpse birlionlu öper sevse binli onbinli
öper güller silkinir
öper uyanır uykular
gagasını duyup dükkânlarını serinletir fırıldakcılar

ezberletir civ.civleıine sütövgüsünü yaşamın

AV cı

süslü donunu kışgırtıyor bay avcı
dumansı kokulu omzu da var
ah ne de şirin bir zehirle besili
cicimsi tadına doyamıyor yaşamın

gırtlağı görgülü vurusunu seviciliğe alıştırır
vah ne de güzel ve canyakılı

AV gülen

göğü genişleten göbeğini parlatıyor bay avcı

Nihat ZİYALAN

YENİ HEDEFLERE DOĞRU

Türkiyenin demokratik bir düzen içinde plânlı ve hızlı bir şekilde kalkınmasının sağlanması herşeyden önce, işbaşında bulunan yönetici kadronun ülkücülüğüne, yeni bir zihniyetin ve inanışın temsilcisi olmasına bağlıdır. Netekim, hangi devlet kurumunun başında bu nitelikte yöneticiler bulunuyorsa, o kurumda işlerin en kısa süre içinde yeni bir yön ve hız kazandığı bir gerçektir. Böylece, en küçük kademeden, en yüksek yönetim yerine kadar bütün bir kadronun genç, ülkücü, devrimci, Atatürkcü nitelikte olmasının, plânlı ve hızlı bir kalkınmanın temel şartlarından biri olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Bilindiği gibi SÜMERBANK, yurdumuzda ilk beş yıllık sanayileşme plânını uygulayan ve başarıyla gerçekleştiren büyük bir devlet kuruluşudur. İlk beş yıllık plânın uygulanmaya başlandığı yıllardaki teknik eleman kadrosunun, malî kaynaklarımızın, insan gücümüzün bugünküne kıyasla çok daha az olduğu gerçeği gözönünde tutulursa, sanayileşme alanında atılan bu büyük adımın gerçekleştirilmesinin önemi kendiliğinden daha iyi anlaşılır. SÜMERBANK, bir iktisadî devlet teşekkülü olarak özellikle Türkiyenin sanayileşme davasında gerçekten büyük hizmetler görmüş bir kurumdur ve bu görevine bugünde daha da artan bir hız ve inançla devam etmektedir. SÜMERBANK'ın yurdun dört bir yanında kurduğu fabrikalar, o bölgeler için hem ekonomik bakımdan hem toplumsal yaşantı bakımından hem de kültürel bakımdan bir kalkınma aracı olmuş, o bölgelerin yaşantısına yeni ve uygar bir yön verebilmiştir. SÜMERBANK, bugün sayısı 28 i bulan, tekstil, toprak ve kimya sanayii alanında fabrikayı işletmektedir. İştiraklerinin sayısı 55 i bulmaktadır. Halka ucuz, sağlam, iyi ve kaliteli mal satmak ve piyasada düzenleyici bir rol oynamak amacıyla toptan ve perakende satış yapan mağazalarının sayısı ise 160 a yakındır. Şimdi, gerek üretim alanında, gerekse satış alanında yeni bir zihniyetle, daha dinamik, daha ileri bir anlayışla çalışmaya yönelmiş bulunmaktadır. Bundan yedi sekiz ay öncesine kadar, basına da geçmiş olan, 600 milyon liralık mal stoku, SÜMERBANK'ın çözüm bekleyen başlıca meseleleri arasındaydı.

Aradan geçen yedi sekiz ay gibi çok kısa bir süre içinde 600 milyonluk bu stok problemi hemen hemen halledilmiş bulunmaktadır. Merkezden çevreye doğru hissedilir bir dinamizm yayılmaktadır. Böylece SÜMERBANK, uygulanmasına başlanan 5 yıllık plânda kendi payına düşen hizmetleri zamanında ve hızla yerine getirmek için çalışmaktadır. 1965 yılı bir «VERİMLİLİĞİ ARTTIRMA VE KÂR» yılı olarak kabul edilmiştir.

biter o aşk kelimesi de

Bu yağmur ve güz ikindisi
Uyursam ölürüm belki
Camlarda çiçekler uzar yüzüme
O küçük kızlarla üşür ellerim

Bu defter sarı kuşları korkunun
Usulca sabahı çizen buğularda
Anılar için ne küçük kelime
İnce bir kelebeğin unutulmuş kanadında.

Nevzat UÇKAN

bir ölü unutulmuş

Unutulmuş bir ölü
dudağı bıçak yaralı biri
adam, tedirgin adımları.

izmaritler
boş kâğıtlar
elma eşelekleri.

ve bir çocuk dörtte bir simidi
kadın ya da erkek saçları daha çok ak
gittikçe daha çok büyüyor gözleri.

durup durup öyküler yazılır ille de bir kadınla
alıştık hep böyle açan çiçeklere
neden-niye söylenmez aslında
herkes yeni peygamber uyku sersemliğinde...

adam ölü
dudağı bıçak yaralı biri
bıkkın adımları.

saklanan ellerde herhangi bir öğlen
bir düzen hergün az daha çürüyen.

yetmişiki puntoluk harflerin buruk tadı
bir çocuğun elinde bağırarak yarın
adamın kadının, bir mutfak rafının.

izmaritler,
boş kâğıtlar
elma eşelekleri.

öyle bakıp durmayın
ya söndürün şu ateşi
ya kendinize bir dolmuş çağırın...

Abdullah NEFES

GEÇEN AYIN İÇİNDEN

DÜŞÜNCE ALANI — Çetin Altanın Milliyette yayınlanmıyan bir yazısını Aziz Nesin Yeni Taninde yayınladı. Bu yazı düşünce özgürlüğü ile ilgiliydi. Bir gazetenin yayınlıyamadığını bir başka gazetede, bir başka yazar kendi sütununa alırken, yazılan bir yazının nerede olursa olsun yayınlanması gerektiğini öne sürmüştü. Düşün yayılmalıdır. Kâğıtta kalmamalıdır.

Bu olayın yeterince yankı yapmadığını da ekliyelim. Onun içindir ki, buraya unutulmasın diye not ediyoruz.

OKUYUCU SUNA KAN — Cumhurbaşkanlığı Filârmoni Orkestrasının Anadolu gezisinden hoş olayları Faruk Güvenç derlemiş, «Opus» ta yazdı. Anadolu gazetelerinden ikisi, Suna Kanı «okuyucu» olarak tanıtıyor ve «okuduğu parçaların» çok beğenildiğini ballandırıyorlar. Hattâ çocuğun biri Suna Kana «Sizin sesiniz kalorifer mi?» diye sormuş. «Koloratur» diyecekmiş de...

Bu suçsuz bilgisizliklerin dağılıp erimesi için Anadoluya sık sık Suna Kanların gitmesi gerekli. Ancak, gazetelerden birinin dediği gibi, Batı müziğine çok yabancı olan halkı daha hafif eserlerle bu müziğe ısındırmak düşünülemez mi?

KÖPEĞİN ASİLLİĞİ — İrlandanın bir cins köpeği varmış ki pek değerli imiş. Bu iri hayvanın günlük yiyeceği de bir âlem... Hani «6 dan» derler, öylesine... Ayrıca, satılırken dikkat edilecek bir nokta da var: «âsîllere» satılırmış.

«Asîl» lordlar, kontlar, baylar, bayanlar.. demek ki, «asîl» köpeği karşılarına alıp avunacaklar.

Asaletin sonu görünüyor.

FUTBOLCU SATIŞI — Bir futbolcu 120.000 liraya satışa çıkarılmış. Bunu okuyanlar, okulda başarı sağlamıyan çocukları bu yola götürmeyi öğütlüyorlar. Eskiden sadece futbolcuya -devam etmesi gerekmiyen- bir iş bulunur, yılda bir kat elbise ile palto verilir, böylece idare edilirdi. Şimdi, nazlarından geçılmiyor. Bir tanesi «Aç açına oynanmaz!» demiş. Anlattıklarına göre aylık kazancı beş bine yakınmış bu delikanlının.

Böyle «açlık» tan ölmeye razı olacak nice kimseler var!

NERDE O BOLLUK? — Gazetelerde boylu boyuna reklâmlar. Bakıyorsunuz bir sinema artisti, üstünde şık bir giysi, size «akıl» veriyor: «Ben filân kumaştan giysi diktirdim. Çok memnunum. Siz de bir, hatta birkaç kostüm diktiriniz.

«Birkaç kostüm» ha? Kuzum, bizim işimiz başımızdan aşkın; terziye gidecek zamanımız mı var?

MAYOLAR — Üstü açık mayolardan söz edecek değilim. Gazetelere sermaye çıktı ama kimse ciddiye almıyor.

Biri çalışan, birinin de eşi çalışan ortahalli iki bayan, yazın beş on gün dinlenebilecekleri «ehven» bir yer arıyorlar. Birisi falanca adadan söz açtı. Öteki: «Oraya gidilmez kardeşim! dedi. Oraya öyleleri gidiyor ki günde dört kez mayo değiştiriyorlar. Bize göre değil»

İnsanlar ne kadar budaladır! Dört mayo değiştirerek fiyaka satmak için insanın yalnız varlıklı değil, kuş beyinli de olması gerekiyor.

MASKARALIK! — Amerikanın Cumhurbaşkanı adaylarından biri, kızılderili kılığı ile fotoğraf çektirmiş!

İnsan, yarın bir devleti yönetecek olanlardan her şeyden önce ağırbaşlılık istiyor. Ama, halk da böyle şeylerden hoşlanıyormuş. Demokrasilerde aksıyan yönlerden halkı da sorumlu tutmak gerekiyor. Suç biraz da böyle hafifliklere oy verende.

GERİCİLİK BİR TÜRLÜ OLMAZ! — Erzurumda düzenlenen UNESCO Haftasında bir takım olaylar geçti. Lâyiklikten söz açan Prof. Bahri Savcıyı ön sıralarda çarşaflı kadınlar «dinlediler.» Bu kadınların oraya kasıtla oturtuldukları, hattâ bunların erkek oldukları da söyleniyor.

Erzurumda gerici gazetelerin Atatürk anıtı yapılmasına karşı oldukları, bu yüzden de birtakım olaylar geçtiği de biliniyor.

Ancak; Unesco kurulu, gericilerin sadece Erzurumda mı olduğunu sanıyor. Bu kurumun içinde de, ileri düşüncelere aykırı davranışlar göstermiş kimseler yok mudur? Çuvaldızı önce kendimize saplıyalım!

BAKAN ve DENETÇİLERİ — Millî Eğitim Bakanını Eskişehirde öğretmenler kongresinde biraz eleştirmişler. Sayın Bakan hep Atatürkçülükten konuşur. Ama, artık kendiside anlamış olmalıdır ki, Atatürkçülüğün sözü yetmiyor. Öğretmenlerin Bakanı eleştirmeleri kendisine bir hatırlatma yerine geçmiş olmalıdır.

HÜSEYİN RAHMİ'Yİ OKURKEN

(11. Sayfadan)

d) **Sevinç karışık bir hiddet,** sonra «sevda rikkatı» (Metres, 164. S)

e) **Acıma** (Tesadüf, 119; Tebessümü Elem 342. S.)

f) **Görmek, yakınında bulunmak isteği** (Nimetşinas 99, S) Şıpsevdi 262 s.)

g) **Hoşlanmak** (Nimetşinas 109, S)

h) **Soylu ve soyut bir aşk** (Sevda peşinde, 117 - 129. Son, Arzu, 55. S)

i) **İstek** (Toraman, 41; Cehennemlik, 150; 175. S.)

j) **Şaşırma, sersemleme** (Mürebbiye, 75; Chennemlik, 132. S.)

k) **Hayran oluş** (Tebessüm-ü Elem, 216. S.)

5 — **Engeller :**

Yukarda söylediğimiz gibi aşkın karşısına toplum sal yasalar; dinsel — toplumsal ve vicdani yasaklar olarak çıkar.

Hüseyin Rahmi'de dinsel engel tek başına karşımıza çıkmaz. Dinsel zorumluklar o zaman için, toplumsal zorumluklarla birleşmiştir. Günah aynı zamanda yasaktır. Aşk din bakımından, yasa bakımından, vicdan bakımından yasaktır. Bu yasağın en yakın ve en içten uygulamacıları evlerde aile başkanları ve kocalar, mahallelerde bütün mahallelidir.

a) **Karşı tarafın kaçması** (Bir-Muadele-i Sevda'da), Metres'te, Tesadüf'te Nimetşinas'ta, Şıpsevdi'de, Son Arzu'da, Cehennemlik,te, Tebessüm-ü Elem'de, Tutuşmuş Gönüller'de, Muhabbet Tılısımı'nda,)

b) **Alın yazısı:** Kötü raslantılar, yanlış anlamalar **(İffet'te, Billur Kalp'te, Chennemlik'te)**

Parasızlık, düşkünlük (İffet'te, Billur Kalb'de, Tebessüm-ü Elem'de)

Toplumun ahlâksızlığı (İffet'te, Billur Kalb'de, Metres'te)

c) **Ana-baba, aile başkanları :** (Mürebbiye'de, Şıpsevdi'de, Sevda Peşinde'de, Billür Kalb'de, Muhabbet Tılısımı'nda, Kokotlar Mektebi'nde, Hazan Bülbülü'nde)

d) **Evli oluş** (Bir muadele-i Sevda'da, Metres'te, Tesadüf'te, Nimetşinas'ta, Şıpsevdi'de, Sevda Peşinde'de, Toraman'da, Cehennemlik'te, Ben Deli miyim de, Tutuşmuş Gönüller'de)

6 — **Özdireniç**

Dinsel ve toplumsal kanunlar küçük yaştan başlıyarak eğitim öğretim ile vicdanlarda namus ve gö rev kavramları olarak yerleşir. İç yürütme organı iradedir. Hüseyin Rahmi'nin çoğu kişilerinde ister namus ve görev duygusunun etkisiyle, ister aşkın acılarından kaçmak için, olsun ilk duygulariyle birlikte bir öz direniştir de başlar. Ama; kısa ya da uzun bir savaşmadan sonra, çokluk irade doğanın zoruna yenik düşer.

«İstediği halde bulamadığı bir şey kalmış ki o da metresi Parnas'tı» (Metres, 505.S.) Saffet, nefsiyle mücadele eder (fakat aşka yenilmez) (Metres, 284 ve sonrası)

Firuze Hanım nefsiyle mücadele eder sonunda mağlup düşer (Metres, 168. S)

«Müştak bu karının cibiliyetsizliğini biliyor, fakat seviyordu (Metres 245.S)

«Mail'de bir bezm gecesinden sonra nedamet başlar (Tesadüf, 129.S) «...fakat nefsine karşı ettiği ahde rağmen (131.S) bir ikinci bedbah tesadüf (133.S) mukavemetini kırar. «Şehit bir iptilâ peydasından havfederek» (133.S) bütün iradesini kulanır. «İradesinin dışında» (103.S) gücü, kudreti, ihtiyarı haricinde (104.S) «...gönlünün meyelânını çiğneyerek... ondan iftiraka karar veremez (191.S) bu, nefisle, arzuyla irade mücadelesi romanın sonuna kadar sürer.

«Nihat, tehlike-i sevdayı bertaraf etmek için... onu uğraşmak yolunu tuttu.» (Nimetşinas, 110.S)

«... bir kaç zamandır aşkımla ettiğim müthiş mücadele...» (Sevda Peşinde, 137.S)

«Gemi azıya almış bir sevda hiç nasihat dinlemi yor.» (Sevda Peşinde, 136.S)

«... Her türlü hüsn-ü niyet ve metanete rağmen» (Sevda Peşinde, 150.S)

«... Bir kaç dakikalık zaafla...» (Sevda Peşin-

de, 127.S) «Aşklarına mağlup» (Sevda Peşinde, 150 S.) düşerler.

«Cenab-ı adil biliyor ve sen de şahitsin ki bu sukuttan kaçmak için irade-i cüzüyemi, külliyemi, bütün methanet ve kuvvetimi istimal ettim» (Sevda Peşinde, 165.S)

«Şuayp Efendi otuz beş senedir bu belâyı çekti, insaniyetin tayin edebileceği yoldan sapıtmamıya uğraştı, vicdaniyle, insafiyle cenkleşti.» (Toraman, 32.S.)

«... Kıza tecavüze karar verdi, çünkü artık kendini zaptedemez bir hale gelmişti.» (Toraman, 47. S)

«Aziz işlediği günahın büyüklüğünü biliyor, lâkin diğer türlü hareket edemiyordu.» (Toraman, 115.S)

«Ahlâk buhranları, vicdan azapları arasında yanıyordu» (Toraman, 125.S)

«Nuri Yezden, «... beşer kudretinin fevkinde deruni bir müthiş mücadeleden» sonra aşkını yenemiyerek intar eder (Son Arzu, 199.S)

Ferhunde bir vicdan sarsıntısı geçirir. (Cehennemlik, 153.S)

Ferhunde Hanım bir müddet analık şefkatiyle kendi aşkı arasında can çekişir gibi içinde bir an mücadele geçirdi.», «Şemsi'ye olan sevdası da her hissin her şefkatin fevkinde idi.» (Cehennemlik, 530.S)

Şemsi, «Bu kızın hayalini daima gönlünden kovmıya uğraşıyor, (ondan kaçıyor, aşkıyle mütemadi bir cidalde bulunuyordu.» (Cehennemlik, 229.S) «Sen (Şemsi) bu günahkâr kanına ağuş-iç kabulünü açabilmek için çok zaman vicdanıla güleştin güleştin. (Chennemlik, 477.S)

Cazibe aylarca «metanet gösterdi» (Cehennemlik, 364.S) «Fakat aşkın alâka-i kimyevisinden kurtulamadı.» (a.c. 365.S)

7 — Buluşmalar :

Hüseyin Rahmi'de, birkaçının (İffet, Son Arzu, Billür Kalk,) dışında bütün servüvenler buluşmaya, birleşmeye varır.

a) G i z l i b u l u ş m a y e r l e r i :

Kırlar (daha çok görüşüp konuşmak için)

Ayazağa	(Tutuşmuş Gönüller 179.S)
Maslak	(» » » »)
Büyük dere	(» » » »)
Bendler	(» » » »)
Cendere	(» » » »)
Gülhaneparkı	(» » » »)

Ada Çamları (Sevda Peşinde 124.S)

Bostanlar (Şıpsevdi, 264; Billür Kalb, 2. Perde)

Ağaç tepeleri (ağaca çıkacak sevgiliyle pencereden konuşulur. Son Arzu, 113; Mürebbiye 257; Muhabbet Tılısımı 128.S)

Bahçenin kuytu ağaçlık köşeleri (Cehennemlik, 278 - 165; Mürebbiye, 256; Şıpsevdi, 188 - 203.S)

Boş odaları (Cehennemlik, 560.S)

Bildik evleri (Çoğu zaman dadı ya da Kum evleri) (Bir Müadele-i S. 177; Sevda Peşinde 221-245.S)

Gizli buluşma evleri («çiftehaneler») (Şıpsevdi, 213.S)

Doktor ve dişçi kabineleri (Son Arzu, 188; Sevda Peşinde, 190.S)

Asansör (Son Arzu, 188.S)

Otomobil (Tutuşmuş Gönüller, 178; Kokotlar Me: 304.S)

Şambr möbleler, apartımanlar oteller (Kokotlar Mektebi, 290.S)

Kadının evi, odası (mürebbiye, 87 - 110 - 260; Metres; 177; Şıpsevdi, 464 - 465; Toraman, 158; Evlere şenlik, 20 - 55.S. v.b. Cehennemlik, 242 - 303.S)

Kokotlar Mektebi, 155 - 326 - 345 - 304.S.

b) E v e z a n p a r a a l ı ş :

Yolu yönetim : Gece el ayak çekildikten sonra belli saatte çevreyi kollaya kollaya ,çokluk arka kapılardan birine gelinir. Orada parola verilir.

Parola : Öksürük (Tesadüf 153. S)

Sigara ateşi (Tesadüf 153.S)

Bir kelime, bir söz kümesi (Tutulmuş Gönüller, 376; Muhabbet Tılısımı, 319 - 344 Tesadüf, 138 - 156-157.S)

A r a c ı l a r :

Arabacılar (Tesadüf, 156.S)

Mahalle esnafı (Tesadüf, 138 - 157.S)

Aracı kadınlar (bohçacılar, halayıklar, hizmetçiler, eski orta malları) (Tesadüf, 153; Cehennemlik, 240 - 241; Metres, 168; Muhabbet tılısımı, 151 - 122; Ev-

taşdevri bir eskifoçalısı

Sen ondan umar mısın uzunca
ve çiğ yemiş geceye dalınca zaman
nasıl sapıtır ayakuçları
ayaklar suda

Bir eskifoçalı gece tutkunu
kaymış taşları taşlarla birlik
d e ğ m i ş s u y a
Selim'in Yorgi'nin kimseciklerin
ve yavaşça öpmüş denizdir diye
öpmüş yavaşça bunca
topuğundan
Gölgelerle birolmuş ay bekleyen sularda
derin ıssızlığına örtmüş geceyi
sonra yorulmuş upuzun çizgisine zamanın
upuzun denizine
gözlemek karasını görmemek gözlerinin

Son sözünü işitsen gelir miydin?

Fikret ADANIR

gezi

Uçtumu güzelim usumun kuşları
üşümüş parmaklarım benden değil
taşa eğilsem taş don
yürüsem çıtır çıtır sokağımın buzları

Ayak izlerine basa basa
güzelledim önüm sıra gidişini.

Ruşen HAKKI

asılır karanlığa

Canımın yangını güzelliğin kanıdır
Islatır mumlarını yoksulluğun
Aşktır
O en güzel selâm
En eski günaydın

Uçurup tüylerini hüznün
Asılır karanlığa
Öpüldükçe
Bir yerin
Sessizliğini ağartır

Bülent DALYANCI

---

leıe Şenlik, 33 - 34; Tutuşmuş Gönüller, 73 - 76; İffet 209. S.)

«ıhbar» mektupları : (Kokotlar mektebi; Tebessüm-ü Elem, Tutuşmuş Gönüller; Metres,

Tehlikeler (Üstlerine birinin — çoğu zaman kocanın — gelmesi) (Mürebbiye, 287.S.; Sevda Peşinde, 240.S.; Toraman, 160.S.; Tutuşmuş Gönüller, 365. 72.S.; Muhabbet Tılısımı 326, 350, 157.S.; Kokotlar Mektebi, 304.S.; Cehennemlik, 305.S.)

Baskın : Baskının tinsel nedeni

— Eğlence (Tebessüm-ü Elem, 58.S)

— Kıskançlık (Tebessumlu Elem, 9, 54., 95., 182., 183.S)

Kâçış : Saklanma (yüke, dolaba, başka odaya, kömürlüğe) (Sevda Peşinde, 240.S; Toraman, 159.S; Muhabbet Tılısımı, 152 - 153.S)

Kadın Kılığına girme (Tebessüm-ü Elem, 147.S)

Kocayı Atlatma (Toraman, 159 - 163.S.; Muhabbet Tılısımı, 158 - 161. S.; Tebessum-ü Elem, 197.S.; Cehennemlik, 306.S)

Kaçma (Sevda Peşinde, 244.S.; Muhabbet Tılısımı, 162.S; Tesadüf, 163 - 173.S; Kokotlar Mektebi, 303.S.)

Silâh Çekme, yaralama (Muhabbet Yılısımı 329, 350.S.)

Kapatma : (Alafranga Metres)

Bir kadın, çoğu zaman bir iki hizmetçinin koruyuculuğunda bir evde yaşatılır ve bazı geceler yanına gidilir. (Metres, Tesadüf, Şıpsevdi, Tebessüm-ü Elem, Tutuşmuş Gönüller'de)

8 — Birleşmeden Sonra :

a) «Bir mecalsizlik, bir nedamet kesikliği» (Cehennemlik, 298.S.)

b) Yatışma (Toraman, 108.S; Muhabbet Tılısımı, 97.S;

c) Mutluluk ve Neşe Chennemlik, 322. 332.S; Sevda Peşinde, 170. S)

d) Kocadan Nefret (Cehennemlik, 323, 366., 479. S.; Sevda Peşinde, 166.S; Utanmaz Adam, 50. S.)

e) «Nefret, nedamet, arzu durgunluk, neşe... birbirine karışma» (Cehennemlik, 300. S.)

d) Yeniden istek duyma (Cehennemlik, 299 - 300.S.)

Aşkın Sonu :

Bıkma ve aldatma (Şıpsevdi, 264., 388 Kokatlar Mektebi, 232, 260. S.;(?)

Kendini Öldürme (Şıpsevdi 78.S.; Sevda Peşinde 253 - 255.S; Son Arzu, 212. S; Chennemlik, 632, 634. S; Ben Deli miyim? 703. S.)

Felâk (Felç, çıldırma; ölüm, düelloda ölüm, sefalet (İffet, 253, 257,S. Bir Muadele-i Sevda, 192. S.; Metres, 379.S.; Tesadüf, 285.S; Toraman, 167.S.; Tebessüm-ü Elem, 562 - 664.S.; Ben Deli miyim, Tutuşmuş Gönüller, 457.S.)

Çocuk «peydahlama, Çocuk düşürme çocuk bırakma (Şıpsevdi, 259., 345., 559.S; Utanmaz Adam, 267., 284.S.; Tutuşmuş Gönüller, 457 - 467.S.; Cehennemlik, 612.S.)

Boşanma (Bir Müadele-i Sevda, 191; Son Arzu, 189.S.; Tebessüm-ü Elem, 420.S.; Son Arzu, 112. S.)

Ayrılık (Billür Kalb, 628. S.)

Mut'u Sonuç (evlenme)

(Nimetşinas — aşktan vaz geçme — 272.S.; Tutuşmuş Gönüller, 505.S.; Muabbet Tılısım, 366.S.; Kokotlar mektebi, 548. S.; Son Arzu — sonra boşanma — 111. S.)

ÇAĞIMIZIN ŞARTLARI İÇİNDE BİR ŞAİR

(2. Sayfadan)

catigil'in şiirlerinin bugün gittikçe genişleyen bir çevreye yayılışını görenler, dışa kapalı, kalabalıktan tedirgin gibi görülen mizacındaki sertliğin altında, sert ve bağışlamaz bir düzenci ahlâk anlayışının da varlığını bilmelidirler.

Behçet Necatigil'in bu güne kadar yayınladığı 7 kitabında topladığı şiirinin anlam ve değerini, kendi neslinin ortak kaderi açısından kişiliğini ortaya koyan iki temel ilkeyle belirtmek istiyorum. O, 1940 yıllarından sonra, sanat çabalarını tek başlarına yürütmek zorunda kalan, bu yolda kendi güçlerine güvenen sanatçıların bir örneğidir. Bu davranışı eserlerini baştan başa nitelemiştir. İkinci bir ilke de, onun ahlâk düzeni sarsılmış ve dengesiz bir toplumda, gündelik yaşamanın çetin şartlar altında kişiliğini ve ülkücü ahlâk anlayışını, halk yaşayışının temel değerlerini savunmasında, dar çevresinde kalsa bile yaşatıp ayakta tutmasında görülüyor. Sanatı ve hayatı bu iki ilke ile birleşir, bir bütün kurarlar.

Onun şiirlerinde, daha ilk örnekleriyle başlayan, bizim inancımızı belirleme, halkın yaşayışındaki değerleri ve güzellikleri savunma çabasını gördük. İçinde yaşadığı çevrelerdeki basit güzellikleri, küçük insanların gündelik yaşamalarındaki mutlulukları yansıtıyordu. Sürekli bir çalışmadan gelen yorgun ve bezgin duygularını, çekingen sevgilerini anlatırken bile, kişisel olmaktan çıkıyor. sıcak ilgilerini başkaları ile birleştirmesini biliyordu :

Seni, beni üzen dertte,
Çarpar bir milletin kalbi,
Halkın çoğu bizim gibi,
Bunun lâfını etmekte.

Geçer, hepsi geçer elbet,
Daralmış gönüller ferahlar,
Gelir o eski sabahlar ,
Memleket eski memleket.

Halkın kendi yaşamalarına bağlanan küçük dünyalarını anlatan hikâyecilerimizle birleşerek, o da, bir süre o temaları işledi. **«Evler»** üzerine yazdıklarında, İkinci Dünya Savaşı yıllarında ezilen küçük aileyi toplumun temel taşı olarak tanımlıyan şiirlerinde onun ustalığının ilk belirtilerini gördük. Kuytu sokaklardan geçiyor, çalgılı bahçelere uğruyor, küçük çocukları, yaşlı nineleri, eskiyip dökülen ahşap evleri okşıyarak dolaşıyor, onlarla birlikte olduğunu, onlardan kopmadığını anlatmak istiyordu. **«Kapalı Çarşı»** (**1945**), **«Çevre»** (**1951**), **«Eski Toprak» 1956**), **«Arada»** (**1958**), **«Dar Çağ»** (**1960**), **«Yaz Dönemi»** (**1963**) adlarındaki kitaplarında, insanlarda gördüğü sürekli sıkıntılardan duygulanarak, insanlara ve çocuklara dağıtılması gereken bir mutluluğun sorumluluğunu taşıyarak, bizim halkımızla «hemhâl» olarak yürüyüp geldi.

Onun sanatının ikinci önemli niteliği, düzenci ahlâki kendi içinde ve dar çevresinde savunma çabasını da hayatında ve sanatında bir yandan alıp getirişidir. Şair, darlık yıllarında halkla birlikte dükkânların önünde uzayıp giden kuyruklarda nasıl beklediğini anlatıyor :

Bu bir yerden ötekine, yetişmeler, koşmalar,
Bu taşıtlar, bu ekmek, bu et, kömür, yağ,
Sizin böyle âdi konularla işiniz yok.
Böyle küçük geçici,
Ah siz ne cici
Süzülmek bulutlarda
Acaba

Behçet Necatigil'in bütün sanatında, çetin bir hayatı, her adımını alın teriyle kazanarak, direnerek sürdüren ortahalli halkın yaşamalarında beliren değerleri ve güzellikleri tasvir ederek, onları yücelti̇p yeniliyerek bir ortak ve yaygın mutluluk kurmak istiyen, vaktiyle var olan bir mutlu dengenin varlığını her yerde araştırıp, onu yoksulluklara, eskimelere rağmen ayakta tutmaya çalışan bir şair olduğu görülüyor. Çevresini ve çağını en iyi yansıyan, insanları anlıyan ve severek savunan bir şair olarak edebiyatımızda, Behçet Necatigil'in, önemli bir yeri olacaktır.

MÜZİK VE SAHNE DANIŞMA KURULU TOPLANTILARI

(5. Sayfadan)

Böyle bir kurum araştırma, inceleme, yayın yapabileceği gibi, bünyesi içinde bulunduracağı bir müzeyi de düzenliyerek şimdiye dek darmadağınık bulunan tarihi eserleri, metinleri, figürleri, gereçleri bir araya topluyacaktır. Ben 6 Eylül 1963 tarihli Vatan gazetesine yazdığım yazıda bu konuyu sadece tiyatro yönünden ele almış ve bir Tiaytro Müzesinin kurulması gerektiğine parmak basmıştım. Bildiride açıklanan kurumun bütün sanatları kapsaması tabii ki daha olumlu ve kestirme bir yoldur.

Danışma Kurulunun ısrarla üstünde durduğu şey bir Kültür Bakanlığının gerektiğidir. İmkânlar elverdikçe bu bakanlık kademeli bir gelişmeyle kurulabilecektir. Belki önce genel müdürlükler, sonra bir müsteşarlık, sonra da gerekli olan Kültür Bakanlığı...

Örgütleme konusunda bildirinin sonunda çok iç açıcı bir çizelge de var. Bu çizelge, yeni bir örgütte sanat özgürlüğü ve iş birliği, malî denetleme düşünceleriyle yapılmıştır. Devletin gücü bir kültür Bakanlığının kurulması için henüz yeterli değilse, sanat işlerinin günlük tetbirlere terkedilmeden yeni bir yönetim sistemine bağlanması düşünülebilir. Bu bir müsteşarlığa bağlı olan genel müdürlük kuruluşuyla sağlanabilir kanısındayım.

Bu yurt çapındaki kültür ve sanat politikasının tesbit edilmesinden sonra Danışma Kurulu, Devlet Tiyatrosu, Şehir Tiyatrosu, Operalar, Baleler, özel tiyatrolar ve amatör tiyatrolar üzerinde durmuştur. Bu kurumların kültür kalkınmasında genişlemesine bir rol oynıyacaklarını öngören kurul bu yolda da olumlu kararlar almıştır.

Özel Tiyatrolar konusunda bazı çözüm yolları üzerinde durulmuş ve devletin sınırlı, ama belli bir para yardımı ile özel tiyatroları yaz aylarında Anadolunun çeşitli bölgelerinde kullanma imkânı görüşülmüştür. (Bu konuda, çeşitli gazete ve dergilerde bu satırların yazarının incelemeleri çıkmıştır.)

Özel Tiyatroların hem sanat, hem de malî yönden yüceltilmesi, oyuncuların ve teknik personelin garanti altına alınması, bunun için de sanatçı sendikalarının kurulması önemli bulunan noktalardır. Sultan Aziz zamanında daima «Eğlence resmi» nin bugün ortaya koyduğu gülünç, ama acı durumlar görüşülmüş ve kurulca bu resmin anlamsız olduğu belirtilerek gerekçeler verilmiştir.

Ben özel tiyatrolara yapılacak yardımın üç yoldan yapılabileceğini düşünüyorum. Eğlence resminin kaldırılmasıyla, Devletin belli bir fon ayırarak yardımıyla, özel tiyatrolara devletçe bina verilerek... Devletin belli para yardımı da iki yoldan olabilir: 1. Tiyatro topluluğuna bazı şartlara karşılık para vererek, 2. oynanacak esere para vererek... İkinci şık bana daha uygun geliyor. Hatta devlet telif eserlerin fonunu yabancı eserlerden daha yüksek tutarak yerli oyun yazarlığımızı da teşvik etmiş olabilir.

Devletin bina yardımı ise öyle yabana atılacak bir dava değildir. Bugün özel tiyatrolar çok yüksek miktarlar karşılığında bina kiralıyabilmektedirler Bu bazı özel tiyatrolar için yıkım olmaktadır. Bunun tadını alan yeni yapı sahipleri eskiden gazino ve eğlence yeri yaparken, bugün yaptıkları binalarının altına bir tiyatro salonu yapmağı ihmal etmemektedirler. Devlet, özel tiyatroları ucuz bir kira karşılığında ya da kira almadan bazı kullanmadığı binalarını bu topluluklara devredebilir.

Devletin verdiği paraya karşılık yaz aylarında özel tiyatroları Anadolu içinde kullanmaları da önemli bir sorundur. Böylece, özel tiyatrolar da yurt çapında bir kültür kalkınmasında kendilerine düşen görevi rahatlıkla yerine getirmeyi başarabileceklerdir.

Birçok tartışmalara yol açan Danışma ve Denetleme Kurumuna gelince... Bildiri, Danışma ve Denetleme Kurumunun görevini şu yolda açıklamaktadır:

> **«Bütün yurdu içine alan sanat programları hazırlamak; icra organları arasındaki ilişkileri ve işbirliğini tanzim etmeğe yarıyacak esaslar koymak, konser ve temsil sayılarını, pilot bölgeleri, yeni kuruluşların yerlerini tayin etmek ve yıllık çalışma proğramlarının uygulanışı hakkında görüşünü bildirerek başarıları ve aksaklıkları belirtmektir.»**

Danışma ve Denetleme Kurumu üyeleri, yurdun sorunlarını çözmede, sanat hayatımıza yön vermede tanınmış sanatçılar, eleştiriciler ve düşünürler içinden, icracı ve yetiştirici sanat kuruluşlarını da temsil edecek şekilde Kültür Bakanlığının tayin edeceği 15 üyeden kurulmaktadır. **«Birinci yılın sonunda üyelerin üçte biri kura ile düşmektedir; yerleri yeni tayinlerle doldurulur. İkinci yılın sonunda, ilk üyelerin yarısı daha kura ile düşürülür, yerlerine yenileri getirilir. Üçüncü yılın sonunda ilk üyelerden kalanların da görevi bitmiş olur ve yerleri yeni üyelerle doldurulur. Kura ile üyelikten düşen bir üye tekrar üyeliğe tayin edilebilir;»** deniliyor bildiride...

İlk önce bu kurumun sanat özgürlüğünü baltalıyacağı üzerinde durulmuşsa da bu kurumun sanat yönünden büyük yararı dokunacağı düşünülerek çoğun-

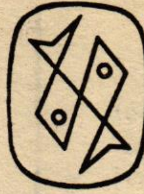
(31. Sayfada)

biter o aşk kelimesi de

Bu yağmur ve güz ikindisi
Uyursam ölürüm belki
Camlarda çiçekler uzar yüzüme
O küçük kızlarla üşür ellerim

Bu defter sarı kuşları korkunun
Usulca sabahı çizen buğularda
Anılar için ne küçük kelime
İnce bir kelebeğin unutulmuş kanadında.

Nevzat UÇKAN

DOST YAYINLARI

ROMAN :

1 — Acemiler, **Hikmet Erhan Bener** (*) 200
2 — Sokaktaki Adam, **Attilâ İlhan** (Ciltli) (*) 600
3 — Babamla Geçen Günler, **Clarence Day** 400
4 — Hasangiller, **Tarık Dursun K.** 200
5 — Gordium I, **Hikmet Erhan Bener** 250
6 — Hatırladıklarım, **Eleanor Roosvelt** (*) 150
7 — Üç Yüzlü Adam, **H. A. Philbrick** (*) 100
8 — Şehir Çocuğu, **Herman Wouk** (*) 100
9 — Abraham Lincoln, **Emil Ludwig** (*) 400
10 — Kiralık Oda, **Georges Simenon** 300
11 — Sanık, **Alexender Weisberg** 300
12 — Polis Müfettişi Kadavra, **Georges Simenon** 300
13 — Zenciler Birbirine Benzemez, **Atilâ ilhan** 400
14 — Ayaşlı ile Kiracıları, **M. Şevket Esendal** ... 400
15 — Otlakçı, **M. Şevket Esendal (Çiftçi)** 800
16 — Mendil altında, **M. Şevket Esendal** (Çiftçi) 600
17 — Belâlı Yer, **Erskine Caldwell** (Ciltli) 600
18 — Ne Ekersen, **Mehmet Seyda** 400
19 — Dünya Evi, **Orhan Kemal** 500
20 — Kızgın Toprak, **Jorge Amado** 600
21 — Duru Göl, **İlhan Tarus** 500
22 — Korsan Çıkmazı, **Nezihe Meriç** (T. Dil Kurumu 1962 ödülünü kazandı) 500
23 — Vapur Düdükleri, **Ayhan Hünalp** 300
24 — Ölümle Saklanbaç, **Georges Simenon** 400
25 — Ormandaki Deli, **Georges Simenon** 400
26 — Yaşamak İçin, **Güner Demiray** 300

HİKÂYE :

1 — Karınca Yuvası, **İlhan Tarus** (*) 125
2 — Dost, **Vüs'at O. Bener** (*) 125
3 — Grev, **Orhan Kemal** (Ciltli) (*) 300
4 — Tepedeki Ev, **Umran Nazif** 200
5 — Şu babamın İşleri, **Carlos Bulosan** 200
6 — Kardeş Payı, **Orhan Kemal** 200
7 — Topal Koşma, **Nezihe Meriç** 200
8 — Sihamba (Zenci Hikâye ve şiirinden seçme) **Suat Taşer** 100
9 — Yaşamasız, **Vüs'at O. Bener** 400
10 — Bozbulanık, **Nezihe Meriç** (2. Baskı) 400
11 — Perşembe Yağmurları, Hazırlayan : **Salim Şengil** 100
12 — Hallaç, **Leylâ Erbil** 250

ŞİİR :

1 — Memleket Saat Ayarı, **S. Aldanır** (*) 100
2 — Dünya Güzel Olmalı, **Mehmed Kemal** 100
3 — Sisler Bulvarı, **Attilâ İlhan** (2. Baskı) 300
4 — Haraçmezat, **Suat Taşer** 100
5 — Anzelha, **Halim Yağcıoğlu** 100
6 — Yanık Sarı, **Ahmet Köksal** 100
7 — Cümbüşçübaşı, **Ercümend Uçarı** 100
8 — Yağmur Kaçağı, **Attilâ İlhan** 200
9 — Köroğlu, **İlhan Berk** 200
10 — Hacıvatın Karısı, **Salâh Birsel** 200
11 — Dağda Ateş Yakanlar, **O. F. Toprak** 200
12 — Sultan Palamut, **Metin Eloğlu** (*) 200
13 — Herboydan (Dünya şiirinden seçmeler) **Can Yücel** 400
14 — İki Dal, **Celâl Vardar** 100
15 — Manilerimizden, **Dr. İlhan Başgöz** 200
16 — Duvar, **Attilâ İlhan** (2. Baskı) 300
17 — Horozdan Korkan Oğlan, **Metin Eloğlu** 200
18 — Mısırkalyoniğne, **İlhan Berk** 250
19 — Rüzgârlı Su, **Selâhattin Batu** 250
20 — Gözünü Sevdiğim, **Oğuz Tansel** 250
21 — Tütünler Islak, **Turgut Uyar** (1963 Yeditepe ödülünü kazandı) 300
22 — Kim Kime, **Nâzan Güntürkün** 250
23 — Türkiyem, **Turgut Uyar** 300
24 — Gölgeleri kollanmak, **Ahmet Oktay** 250
25 — Kişi, **Cengiz Bektaş** (Özel baskı) 500
26 — Gencölmek, **Ergin Günçe** 250

TİYATRO :

1 — Öteye Doğru, **Sutton Vane** (*) 100
2 — Tarih Boyunca Tiyatro, **Turhan Dilligil** (*) 100
3 — Annemi Hatırlıyorum, **John Van Druten** (*) 100
4 — Bir Dünya ki, **Suat Taşer** 100
5 — Vatanseverler, **Sidney Kigsley** 200
6 — Korku, **Orhan Asena** (*) 100
7 — Deli Dumrul, **Suat Taşer** (Destan) 300
8 — Ihlamur Ağacı, **Vüs'at O. Bener** 250
9 — Yarın Cumartesi, **Güner Sümer** 300
10 — Modern Tiyatro Akımları, **Özdemir Nutku** 1000
11 — Kafkas Tebeşir Dairesi, **Bertolt Brecht** 300

GEZİ :

1 — Moskova Mektupları, **Lydia Kirk** (*) 100
2 — Abbas Yolcu, **Attilâ İlhan** 400
3 — Ha bu diyar, **Fikret Otyam** 200
4 — Gide gide, **Fikret Otyam** 250
5 — Uy ba bo, **Fikret Otyam** 300
6 — Bir Avuç Toprak İçin, **İbrahim Kuyumcu** 300

DENEME-FIKRA :

1 — Söz Arasında, **Ataç** 100
2 — Devekuşuna Mektuplar, **Haldun Taner** (*) 300

BİYOGRAFİ :

1 — Lyndon B. Johnson ve A.B.D. Cumhurbaşkanlığı, **Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat** 500

31. Sayfada)

(29. Sayfadan)

lukla kabul edilmiştir. Sonradan sayın Millî Eğitim Bakanı da kapanış konuşmasında bu kurumun Bakanlık için olan önemi üzerinde durmuş ve şöyle bağlamıştır konuşmasını : «Bu toplantının ilk neticesi olarak şu kararı vermiş bulunuyorum: Bakanlığın bünyesinde Plâstik sanatları da içine alan daimî bir «Güzel Sanatlar Danışma Kurulu» nu en kısa zamanda kuracağız.»

Müzik ve Sahne Danışma Kurulu'nun toplantılarında — ilk gün içimizde beliren umutsuzluğa rağmen — elde edilen sonuç iç açıcıdır. Çünkü Türkiye'de ilk kez sanat ve kültür hareketlerinin plânlanması üzerinde önemle durulmuş, sanatın bütün yurdu içine alacak şekilde yayılması öngörülmüş, şimdiye dek belli bir tutumdan yoksun devlet sanat kurumlarının keşmekeşlikten kurtarılıp raya sokulması üzerinde oy birliğine varılmıştır.

Bu kurul toplantılarında alınan kararların bir bölümü hemen bugün gerçekleştirilecek şeyler değildir. Bunlar uzun vadeli, yarının Türkiye'sinde ortaya çıkacak kuruluşlardır. Ama bu kuruluşların yarın ortaya çıkabilmesi için bugünden kolları sıvamak işe başlamak gerekmektedir. Şimdi bütün iş kişisel ön yargıları ve kuşkuları bir yana atıp çalışmak ve sanatçıların birbirlerine destek olmalarını sağlamaktır. Aksi takdirde, bu önemli yurt davası sadece ağızlarda bir çiklet olarak çiğnenir ve yine aynı dağınıklık ve tutumsuzluk sürüp gider. Eğer yarının Türkiye'sini bugünden daha iyi yapmak istiyorsak. Bu işleri yarına bırakmamalıyız, hemen bugün harekete geçip temelleri atmalıyız. Bazı üyeler plânlanan bazı önemli kuruluşlara karşı çıkarak «bugünün şartları» ya da «bugünün imkânları» sloganlarından hareket ederek bunların yapılamıyacağı umutsuzluğunu göstermişlerdir. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki, Müzik ve Sahne Danışma Kurulu, üç beş sanatçı ve yazarın bir araya gelip hasbıhal etmesi için değil, «bugünkü şartları,» «bugünkü imkânları» değiştirmek için düzenlenmiştir. Biz de, elbirliğiyle, bugünkü şartlara rağmen ve bugünkü şartlardan bile yararlanarak kararlaştırılan ilkeleri benimsemeli ve alınan kararların şimdi, yarın ve gelecekte gerçekleşebilmesi için çalışmalıyız. Buna karşı söylenecek sözlerin hepsi boştur...

(30. Sayfadan)

B A L E :

1 — Gönlü Yüce Türk, **Metin And** 500

M İ M A R L I K :

1 — İnsana Dönüş - FL. Wright - **Şevki Vanlı** 1000

ÇOCUK KİTAPLARI MASALLAR DİZİSİ :

1 — Altı Kardeşler, **Oğuz Tansel** 100
2 — Cimri ile Cömert, **İlhan Dumanoğlu** 100
3 — Talih Kuşu, **Tezel Amca** 100
4 — Kahkaha Sultan, **Müntaz Zeki Taşkın** 100
5 — Öküzoğlan, **İlhan Dumanoğlu** 100
6 — Nalıncı Padişah, **İlhan Dumanoğlu** 100
7 — Altın Top, **İlhan Dumanoğlu** 100

ÇOCUK KİTAPLARI BİLGİ HİKÂYE DİZİSİ :

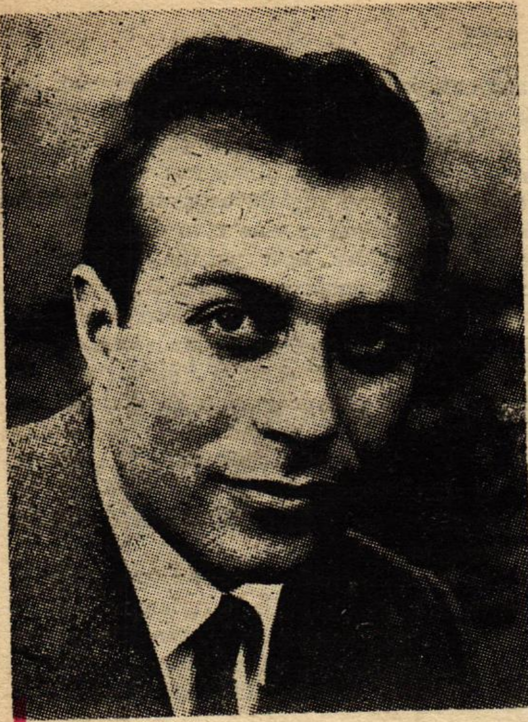
1 — Küçük İspanyol Kızı Maria 125
2 — Arap Abdül Kardeş 125
3 — Çing Ling ile Ting Ling 125
4 — Meksikalı Kardeşler 125

SHD. KOLLEKSİYONLARI :

Cilt: 2, 3, 4, 5 Ciltleri altışar lira, 6. Cilt yedibuçuk lira, 7 - 8 bir arada 10 lira.

«Dost» KOLLEKSİYONLARI :

Cilt: 1 - 2, 3 - 4, 5 - 6 Ciltleri 18 er lira. 7. Cilt 12 lira.
Yeni dizi :
1 - 2, 3 - 4. Ciltleri birarada 25 er lira.
(*) İşaretliler tükenmiştir.

Dünden-Bugünden

ASLAN HEYKELLERİ

Çoğaltan ellerini seviyorum kaç kişi
Dokundukça dokundukça aslanlara
Parklarda yakışıklı aslan heykelleri
Birdenbire önümüze çıkıyorlar buysa çok güzel
Bizim bu aşkımızın aslan heykelleri
Şahane değişik hüzün heykelleri yani
Ben bütün hüzünleri denemişim kendimde
Bir bir denemişim bütün kelimeleri

Yeni sözler buldum bir nice seni görmeyeli
Daha geniş bir gökyüzünde soluk aldıracak şiire
Hadi bir de bunlarla çağır gelsin aslan heykelleri
Oldurmanın yıkmanın yeniden yapmanın aslan heykelleri
Olduran yıkan yeniden yapan gözlerini seviyorum kaç kişi

Bir senin gözlerin var zaten daha yok
Ya bu başını alıp gidiş boynundaki
Modigliani oğlu Modigliani

Az şey değil seninle olmak düşünüyorum da
İçimde bir sevinç dallanıyor kaç kişi
Bir geyik kendini çiziyor karanlığa sonra kayboluyor
Karanlık maranlık ama iyi seçiliyor
Yorgan toplanmış bacakların seçiliyor
Bir uçtan bir uca bacaklarının aslan heykelleri
Onları ne denli sevdiğimin aslan heykelleri
Ayık gecemizi dolduruyorlar bir uçtan bir uca

En olmayacak günde geldin tazeledin ortalığı
Alıp kaldırdın o kutsal ekmeği düştüğü yerden
Bunlar hep iyi şeyler ya öte yanda
Olsa yüreğim yanmayacak aslan heykelleri
Ama yok aslan heykelleri var köpek
Delikanlı bir köpeği var onunla yatıyor
Adalet hanım iki kişilik karyolasında
Bozulmuş burjuva ahlakına örnek

DALGA

Bulutu kestiler bulut üç parça
Kanım yere aktı bulut üç parça
İki gemiciynen Van gogh'tan aşırılmış
Bir kadının yüzü ha ha ha

Bir kadının yüzü avucum kadar
İki gözümle gördüm vallahi billahi
Yıldızlar vardı kafayı çekmiştim
Bu kimin meyhanesi ha ha ha

Bu alinin meyhanesi bu da masa
Bu ipi kimse için gezdirmiyorum
Bir kere asılmıştım çocukluğumda
Direkler gemideydi ha ha ha

İki gemiciynen Van Gogh'tan aşırılmış
Bir kadının yüzü kaçıyordu yetişemedim
Ben ömrümde aşk nedir bilmedim
Süheyla'yı saymazsak ha ha ha

SAN

Kırmızı bir kuştur soluğum
Kumral göklerinde saçlarının
Seni kucağıma alıyorum
Tarifsiz uzuyor bacaklarım

Kırmızı bir at oluyor soluğum
Yüzümün yanmasından anlıyorum
Yoksuluz gecelerimiz çok kısa
Dört nala sevişmek lâzım

Cemal Süreya